

Ik vind iets, en jij ...?

Een wereld vol meningen

Eric Besselink, Eline Seinhorst en Imke Snijders

Ik vind iets, en jij ...?

Een wereld vol meningen

Eric Besselink, Eline Seinhorst en Imke Snijders

'... en altijd als ik een schreeuwer zie
met een alternatief voor de democratie,
denk ik: jouw paradijs, hoeveel ruimte is daar
voor Ben Ali Libi, de goochelaar ...'

Willem Wilmink, 'Ben Ali Libi'

Verantwoording

Dit boek is de tweede opbrengst van het leernetwerk 'Schrijven Kun je Leren'. In het eerste boek 'Mijn pen heeft iets te vertellen' (www.iselinge.nl/verhalenvertellen) werd een leerlijn met bijbehorende schrijfactiviteiten gepresenteerd waarmee leerkrachten van de groepen 4 tot en met 8 kinderen konden stimuleren in het schrijven van verhalen.

 Iselinge Hogeschool

voltijd, deeltijd en academische pabo

 Opleiden in School

Partnerschap Oost-Gelderland

In dit boek, 'Ik vind iets, en jij...?' staat een nieuw genre centraal: leerkrachten vinden in dit boek een leerlijn en schrijfactiviteiten die gericht zijn op het leren schrijven van een betogende tekst. Het leernetwerk was een van de themagroepen van het project Versterking Samenwerking Lerarenopleiding en Scholen. In werkbijeenkomsten ontwikkelde het leernetwerk op basis van literatuurstudie een nieuwe aanpak voor het leren schrijven van betogen. De activiteiten zijn getest op zes basisscholen. De opmerkingen en verbeter suggesties van deelnemende leerkrachten zijn verwerkt in deze versie.

Aan het netwerk namen deel: namens basisschool 't Montferland uit 's-Heerenberg Joke de Vries, namens basisschool De Regenboog Dorien de Vries en Riëlle Koeslag, namens de Scsschl 3.0 uit Wolfersveen Vivienne te Kulve, namens Iselinge Hogeschool Eline Seinhorst, Imke Snijders, Eric Besselink, Karlijn Bolwerk, Lotte Tuenter en Lindsey Staijen.

Uit deze uitgave mag vrijelijk gekopieerd worden. Bij het boek is een website ontwikkeld waarop de leerkracht alle werk- en oefenbladen en videoclips kan vinden: http://www.iselinge.nl/ih_nl/betogendschrijven.php

Correctie: Annie Besselink

Vormgeving: Frans Hesselink ontwerpbureau bno

Foto's: Eric Besselink en Mieke Hoezen (omslagfoto)

Drukwerk: Totdrukwerk b.v. Apeldoorn

Doetinchem, Iselinge Hogeschool, 2017

Inhoud

Inleiding	7
Tricider, tip voor de leerkracht	21
Groep 4 lesactiviteiten	23
Groep 5 lesactiviteiten	47
Groep 6 lesactiviteiten	77
Groep 7 lesactiviteiten	107
Groep 8 lesactiviteiten	133

Nederland: een land van meningen. Meer dan ooit lijken opvattingen gedeeld te worden. Sociale media hebben het gemakkelijk gemaakt om irritaties, kwaadheid en ergernis te ventileren. Maar in feite bestaat dat delen van opvattingen vaak uit niet meer dan het plaatsen van een bericht zonder dat vooraf is nagedacht of er andere afwegingen gemaakt hadden kunnen worden en zonder dat de vraag gesteld werd wat het effect op de lezer van het bericht zou kunnen zijn. Het is een armoedig delen, zonder de wil om de ander écht te ontmoeten.

In dit boek worden kinderen uitgenodigd om hun meningen over allerlei onderwerpen te formuleren. Ze leren dat het belangrijk is om een standpunt te kunnen beargumenteren. En ze leren vooral ook na te denken over de vraag of andere mensen er anders over zouden kunnen denken. De teksten die uiteindelijk geschreven worden, hebben niet tot doel 'gelijk te krijgen', maar eerder om bij te dragen aan een discussie over onderwerpen. Als wij ons niet vergissen, is dit kritisch denken tegenwoordig zelfs een 21e-eeuwse vaardigheid! Wij verstaan eronder: het vermogen om zelfstandig te komen tot weloverwogen en beargumenteerde afwegingen, oordelen en beslissingen. En in dit boek gaat het dan vooral over de vaardigheid om die afwegingen, oordelen en beslissingen op papier te krijgen. En waarom dat van belang is? Onze samenleving vraagt onderhoud. We lieten ons inspireren door Amos Oz: 'Ik geloof dat iemand die zich kan voorstellen wat de gevolgen van zijn of haar opvattingen zijn, misschien iets minder fanatiek wordt.'

Leerlingen schrijven betogende teksten

Een betogende tekst is een tekst waarin de schrijver een standpunt inneemt, daarbij argumenten en voorbeelden bedenkt en waarin hij nagaat hoe anderen over het onderwerp zouden kunnen denken. Mogelijke tegenargumenten worden gewogen en eventueel weerlegd. De bedoeling van de tekst is de ander te overtuigen van de kracht van de gekozen argumenten. In haar boek 'Niet voor de Winst' houdt Nussbaum (2011) een pleidooi voor het nemen van onderwijstijd voor waarden, attitudes en vaardigheden als verbeeldingskracht, fantasierijk zelfstandig en kritisch kunnen denken en creatief kunnen innoveren. Ze roept beleidsmakers op om in het onderwijs meer aandacht te besteden aan deze waarden, attitudes en vaardigheden, omdat deze bijdragen aan een stevig verankerde democratie. Ze laat zien hoe essentieel het is dat leerlingen door vragen te stellen en door samen te werken komen tot perspectiefwisseling. Leven in een democratie vraagt van mensen dat ze zich verplaatsen in andere mensen en dat men

de ander betrokken en met respect beziet. In dit verband spreekt ze van 'narratieve verbeelding': de vaardigheid om te bedenken hoe het zou kunnen zijn om in de schoenen van iemand anders te staan en om de emoties, wensen en verlangens te begrijpen die iemand in die situatie zou kunnen hebben. Schrijfonderwijs kan bijdragen aan de ontwikkeling van cruciale democratische vaardigheden als onderzoeken, overdenken, argumenteren, respecteren, begrijpen en zich verplaatsen in de ander. In betogende teksten ontmoeten leerlingen de ander. In een Grieks onderzoek binnen het basisonderwijs naar argumentatief schrijven over mensenrechten werd nadrukkelijk de link gelegd tussen leren argumenteren en democratische noties: 'if different points of view are to be listened to, debated, used to reach a consensus or argued out until one point of view gains ascendancy, then argument is the principal means by which decisions are reached and democratic processes are seen to work' (Papoulia Tzelepi, 2004, p. 242). Gärata en Melero

(2004, in Rijlaarsdam, Van den Bergh, & Couzijn, 2004, p. 324) formuleren het als volgt: 'It is our firm belief that learning to present arguments is difficult but that it ... leads to pupils having more tolerant attitudes, thereby giving citizens a more enlightened moral code.' Leren te argumenteren leidt volgens hen tot een tolerantere houding en stimuleert een verlicht moreel kompas. Bij het schrijven van betogende teksten is het raadzaam leerlingen te laten samenwerken: daarmee wordt duidelijk dat schrijven een sociale activiteit is, afwegingen die leerlingen maken worden hardop verwoord en leerlingen geven elkaar direct feedback. Het overleggen over het schrijfdoel, over de gebruikte argumenten en tegenargumenten en over twijfels in de tekst is van groot belang (Giroud, 1999, in Andriessen & Coirier, 1999). Betoogthema's waarover verschillend gedacht kan worden, prikkelen het gesprek tussen leerlingen: 'There is no reason to argue if there is no disagreement' (Coirier, 1996, in Rijlaarsdam, Van den Bergh, & Courzijn, 1996, p. 318). Santos en Santos (1999, in Andriessen

& Coirier, 1999) laten zien hoe leerlingen bij het innemen van een standpunt afwegen welke prijs ze daarvoor moeten betalen: kinderen zijn inschikkelijker, eerder geneigd hun standpunt aan te passen in de richting van die van hun vrienden. Anders geformuleerd: kinderen laten zich bij het innemen van een standpunt beïnvloeden door de verwachte reacties van hun peers. Argumenteren is dus niet alleen een rationeel proces: bij het overtuigen van de ander speelt per definitie een sociale context mee. Het zich rekenschap geven van die context kan ertoe leiden dat je eerder geneigd bent tot een compromis. De eigen positie is onder meer het gevolg van de goodwill van anderen die de schrijver ten deel valt. Het leren schrijven van betogen draagt eraan bij dat leerlingen verborgen waarden achter stellingnamen ervaren, de ander als gelijkwaardig leren ervaren en beseffen dat het innemen van een genuanceerd standpunt meer is dan in de tekst gelijk proberen te halen.

Kunnen kinderen wel argumenteren?

Kunnen basisschoolleerlingen argumenteren? Elke ouder van jonge kinderen weet welke argumenten hun kinderen kunnen bedenken om nog even niet naar bed te hoeven. Kinderen hebben er bijvoorbeeld geen enkele moeite mee om argumenten te bedenken om nog even door te mogen gaan met hun game. Blijkbaar is het bedenken van argumenten niet zozeer het probleem: in de 'early-emergence-hypothese' wordt gesteld dat kinderen al op jonge leeftijd in staat zijn alle relevante componenten van een argumentatie te bedenken, mits het onderwerp voor hen bekend is, interessant is en ze enig belang bij de argumentatie hebben (Santos & Santos, 1999, in Andriessen & Coirier, 1999). Ze zijn echter nog niet altijd in staat om hun argumenten af te stemmen op het publiek en om tegenargumenten te bedenken. Anders geformuleerd: 'Maybe the most critical problem is not to produce complex argumentation, but to write it' (Coirier, Andriessen, & Chanquoy, 1999, in Andriessen & Coirier, 1999, p.6). Hoewel leerlingen uit het basisonderwijs kunnen argumenteren, zien we dat ze veel meer moeite hebben om hun argumenten tot een betogende tekst te vormen. Een verklaring

daarvoor is de cognitive load (Coirier, 1996, in Rijlaarsdam, Van den Bergh, & Couzijn, 1996). Onder cognitive load verstaan we de cognitieve inspanning die het kost om tegelijkertijd verschillende denkhandelingen te moeten verrichten: de leerling moet zich niet alleen verdiepen in het onderwerp, hij moet ook argumenten bedenken, de tekst structureren, denken aan goede zinsbouw en spelling en zorgen dat de tekst leesbaar is geschreven. Een andere verklaring voor de moeite die het kost een betogende tekst te schrijven is, dat jonge kinderen zich moeilijk kunnen verplaatsen in de ander. In een betogende tekst is het de bedoeling zich af te vragen welke opvattingen de lezer van de tekst heeft: een betogende tekst is dialogisch (op papier in gesprek gaan met de ander), maar wordt door leerlingen veelal als een monoloog opgevat (Dellerman, Coirier, & Marchand, 1996, in Rijlaarsdam, Van den Bergh, & Couzijn, 1996). In de tekst is de ervaren dialogische ruimte beperkt: de lezer is er wel, maar kan niet direct reageren. En toch kan in de tekst de afstand tot de lezer overbrugd worden door zich te verplaatsen in wat deze ervan zou vinden (Auriac Peyronnet & Daniel, 2005 in Rijlaarsdam, Van den Bergh, & Couzijn, 2005). Het schrijven van een betoog is tweerichtingsverkeer: juist het innemen van een 'gedecentreerde' positie is

ontwikkelingspsychologisch veel gevraagd van jonge leerlingen. Ze zijn zich niet altijd bewust van verschillen van inzicht, maar conformeren zich nog gemakkelijk aan de ongeschreven groepsnormen (Golder & Pouit, 1999, in Andriessen & Coirier, 1999).

Gelukkig kunnen we leerlingen door middel van onderwijs helpen bij de ontwikkeling van hun schriftelijke betogende vaardigheid (Coirier, 1996 in Rijlaarsdam, Van den Bergh, & Couzijn, 1996). Dat onderwijs moet zich er volgens Coirier op richten dat leerlingen twee verschillende processen simultaan kunnen aansturen. Allereerst een inhoudelijk proces: nadenken over het onderwerp, stelling nemen en daarbij argumenten en tegenargumenten bedenken. Maar tegelijkertijd moeten leerlingen een talig proces aansturen: het vormgeven van ideeën in goed lopende zinnen in een correcte spelling en in een goed gestructureerde tekst. Dat onderwijs effect heeft, blijkt onder meer uit onderzoek van Gärata en Melero (2004, in Rijlaarsdam, Van den Bergh, & Couzijn, 2004, p. 323-337): leerlingen slagen erin tot betere en logischer argumenten te komen, de teksten worden coherenter en beter van opbouw, het gebruik van tegenargumenten neemt toe en er wordt frequenter gebruik gemaakt van voegwoorden.

Kenmerken van een betogende tekst

Een goede betogende tekst voldoet dus aan inhoudelijke en talige eisen. We zullen beide aspecten bespreken.

Inhoudelijke eisen liggen vooral op het gebied van het onderwerp waarover geschreven wordt. Belangrijk is dat de schrijver voldoende weet over het onderwerp waarover hij zich een mening vormt. Hij weet dat er verschillende meningen over het thema bestaan en bedenkt argumenten en voorbeelden om zijn standpunt te onderbouwen. Het genereren van argumenten vraagt de nodige training. Het gaat immers niet alleen om het bedenken van argumenten, maar ook om het ordenen ervan. Met diagrammen en schema's kunnen argumenten in structuur worden geplaatst (Coirier, Andriessen, & Chanquoy, 1999, in Andriessen & Coirier, 1999). Het genereren van argumenten gebeurt door leerlingen op verschillende manieren (Andriessen, Coirier, Roos, Passerault, & Erbou, 1996, in Rijlaarsdam, Van den Bergh & Couzijn, 1996). Er zijn leerlingen die hun argumenten laten ontstaan: ze schrijven de argumenten op die achtereenvolgens bij hen naar boven komen en komen dan tot een conclusie of stellingname. Hun conclusie is

een eindpunt. Andere leerlingen zijn eerder geneigd om de argumenten te bedenken waarvan zij weten dat deze leiden tot een al ingenomen stelling. De conclusie is bij hen een startpunt. Het plannen en organiseren van argumenten betekent dat het geheugen moet worden geactiveerd: uit dat geheugen opgehaalde argumenten moeten gewogen en geordend worden. Uiteindelijk selecteert de leerling die argumenten die helpen een ketting van causaal-logische beweringen te smeden (Dellerman, Coirier & Marchand, 1996, in Rijlaarsdam, Van den Bergh, & Couzijn, 1996). De leerling moet steeds de oorzaak-gevolgrelatie goed duiden en uiteindelijk een conclusie trekken die logisch volgt op zijn argumenten. Bijzondere aandacht vraagt het bedenken van tegenargumenten en het waar nodig weerleggen ervan. Uit onderzoek blijkt dat leerlingen minder moeite hebben met het bedenken van argumenten dan van tegenargumenten. Daarnaast zijn er tal van andere inhoudelijke afwegingen die gemaakt moeten worden: voor wie schrijf ik dit betoog, wat vindt de lezer van dit onderwerp, waar is hij misschien gevoelig voor?

Er zijn ook talige eisen die aan een betoog gesteld kunnen worden. Voor een deel zijn dat eisen die aan elke tekst gesteld kunnen

worden, zoals correcte spelling, goede zinsbouw en variatie in woordgebruik. Betogende teksten hebben echter ook genrespecifieke talige kenmerken. De structuur van betogende teksten volgt een vast patroon: er wordt een thema gepresenteerd waarin een stelling wordt ingenomen. Met argumenten, tegenargumenten en voorbeelden wordt de ingenomen stelling onderbouwd, waarna aan het eind van het betoog een conclusie wordt getrokken. Veel betogende teksten kenmerken zich dan ook door de klassieke indeling: inleiding, kern, slot. Een betoog is een serie logisch op elkaar volgende denkstappen die uiteindelijk tot een conclusie leiden. De denkstappen die genomen worden, liggen meestal in het nadenken over oorzaak en gevolg. Oorzaak- en gevolgrelaties worden in een tekst vaak helder door het juiste gebruik van verwijswaarden en voegwoorden. Daarmee wordt immers duidelijk hoe verschillende beweringen zich tot elkaar verhouden. Een laatste talige eigenschap van een betogende tekst is het gebruikmaken van zogenaamde betogende indicatoren. Hieronder verstaan we zinsfragmenten waarmee de schrijver de denkstappen die hij maakt expliciet maakt, zodat het betoog te volgen is. Bij het presenteren van argumenten worden dan indicatoren gebruikt

als 'ten eerste', 'ten tweede', 'behalve dat' en 'daar komt nog bij'. Het gebruik van dit type woordgroepen verradt dat er (nog) een argument zal volgen. Het gebruik van 'in tegenstelling tot', 'al wordt door anderen gezegd dat' of 'hoewel niet iedereen' verradt dat een tegenargument gaat klinken. Woordgroepen als 'samenvattend', 'al met al' en 'alles bij elkaar genomen' waarschuwen de lezer dat de schrijver tot een conclusie komt. In het lespakket vindt men korte betekenisvolle opdrachten waarmee het gebruik van voegwoorden en betogende indicatoren wordt geoefend.

Betogend schrijven in de basisschool

In de kerndoelen wordt geformuleerd wat het onderwijsaanbod voor leerlingen moet zijn: zo wordt in kerndoel 5 gesteld dat leerlingen teksten moeten kunnen schrijven die 'overtuigen' als functie hebben. Ze moeten daar een passende inhoud en vorm bij kunnen toepassen. In kerndoel 8 is opgenomen dat leerlingen in staat moeten zijn hun informatie en meningen te ordenen (Greven & Letschert, 2006). Ook in de tussendoelen (Aarnoutse & Verhoeven, 2007) wordt aandacht besteed aan de betogende tekst. In de

tussendoelen wordt ervan uitgegaan dat leerlingen beschouwende teksten schrijven, dat ze er de kenmerken van herkennen, dat ze het schrijfdiel en het lezerspubliek kunnen vaststellen en de informatie van de tekst goed kunnen ordenen. In de referentieniveaus (www.leerlijntaal.nl) wordt expliciet verwoord wat leerlingen aan het eind van groep 8 geleerd moeten hebben: in niveau 1F vinden we het minimum omschreven, in niveau 1S het streefniveau. De betogende tekst wordt daar niet genoemd. Wel wordt gesteld dat leerlingen samenhangend moeten leren schrijven: met een inleiding, kern en slot en met gebruikmaking van veel voorkomende verbindingswoorden.

Het leernetwerk 'Schrijven Kun je Leren' van Iselinge Hogeschool heeft voor dit boek een leerlijn ontwikkeld voor het schrijven van betogende teksten voor de groepen 4 tot en met 8 van de basisschool. Daarbij is aandacht geschonken aan de door Coirier (1996, in Rijlaarsdam, Van den Bergh, & Couzijn, 1996) genoemde simultane processen: aandacht voor inhoud en aandacht voor de talige verwoording en structurering. In deze leerlijn (zie tabel op volgende pagina) leren leerlingen standpunten innemen over actuele en voor hen betekenisvolle thema's, formuleren

ze een standpunt over een gelezen boek, bekeken film of gespeelde game en bedenken ze ten behoeve van een reclame-uiting verkoopargumenten waarmee ze potentiële verkopers willen verleiden. In het lespakket zijn verschillende oefeningen opgenomen om het bedenken van argumenten en tegenargumenten te oefenen. Zo worden de 'kale' argumenten gegeven en wordt aan leerlingen gevraagd na te denken over het ordenen ervan. Vervolgens wordt gevraagd om de argumenten in een lopende tekst op te nemen en voegwoorden te gebruiken. In andere oefeningen worden argumenten die bij elkaar horen met elkaar verbonden, worden argumenten gerubriceerd in voor, tegen of neutraal of in zeer belangrijk, belangrijk, minder belangrijk. Het werken met argumentatieschema's is een regelmatig terugkerende werkvorm in de lesactiviteiten.

Groep 4

Leerlingen zijn in staat om bij onderwerpen die in de klas spelen een standpunt in te nemen.

Ze kunnen deze in een korte tekst verwoorden.

Leerlingen kunnen een originele advertentie ontwerpen waarin ze consumenten verleiden om een product te kopen.

Leerlingen kunnen in een korte zin duidelijk maken wat zij vinden van bijvoorbeeld een gelezen boek, een film die zij gezien hebben of een game die zij gespeeld hebben.

Leerlingen kunnen met behulp van een korte tekst en/of tekening aangeven wat zij van de hoofdpersoon van een boek, film of game vinden.

Groep 5

Leerlingen zijn in staat om bij onderwerpen die in hun leefomgeving spelen een standpunt in te nemen en hierbij één of twee argumenten te formuleren.

Leerlingen kunnen bij een bestaand product een advertentie ontwerpen en hierin verkoopargumenten noemen.

Leerlingen kunnen hun mening geven over de hoofdpersoon uit een boek, film of game en kunnen hun mening onderbouwen met voorbeelden.

Leerlingen kunnen in een argumentatieschema voorafgaand aan het schrijven hun eigen argumenten opsommen en hieraan voorbeelden toevoegen.

In hun tekst kunnen leerlingen hun argumenten door middel van structuur- en voegwoorden ordenen. Zo gebruiken ze de voegwoorden 'en-want-omdat-maar' en de structuurwoorden 'ten eerste-ten tweede'.

Groep 6

Leerlingen zijn in staat om bij actuele thema's een standpunt in te nemen en hierbij verschillende argumenten en voorbeelden te formuleren.

Leerlingen nemen een reclamespot op en hebben daarvoor een script ontwikkeld waarin verkoopargumenten worden gebruikt.

Leerlingen kunnen met behulp van bijvoorbeeld een PowerPoint waarin zij argumenten en voorbeelden opnemen een gelezen boek aanprijzen aan medeleerlingen.

Leerlingen kunnen hierover een gesprek voeren met medeleerlingen.

Leerlingen kunnen in een argumentatieschema voorafgaand aan het schrijven verscheidene argumenten opsommen en hieraan voorbeelden toevoegen.

In hun tekst kunnen leerlingen hun argumenten door middel van structuur- en voegwoorden ordenen. Ze gebruiken voegwoorden als: 'nadat, zodat, doordat, voordat, totdat, dus, als, terwijl, zolang'. Ze gebruiken structuurwoorden als: 'ook is het zo dat, behalve dat, namelijk, daarnaast, daar komt nog bij.'

Groep 6

Leerlingen kunnen in een gegeven structuur hun tekst opbouwen in een inleiding, kern en slot.

Groep 7

Leerlingen zijn in staat om bij actuele thema's een standpunt in te nemen en hierbij zowel argumenten als tegenargumenten te formuleren en voorbeelden te noemen.

Leerlingen kunnen door middel van een brief of e-mail aandacht vragen voor hun standpunt, waarin ze argumenten en tegenargumenten noemen, afgestemd op de ontvanger.

Leerlingen kunnen in een korte tekst betogen waarom een hoofdpersoon uit een boek, film of game hem of haar aanspreekt en kunnen daarbij argumenten en voorbeelden geven.

Leerlingen kunnen in een argumentatieschema voorafgaand aan het schrijven verscheidene argumenten en tegenargumenten opsommen en hieraan voorbeelden toevoegen.

Leerlingen kunnen in een argumentatieschema voorafgaand aan het schrijven verscheidene argumenten opsommen en hieraan voorbeelden toevoegen.

Groep 7

In hun tekst kunnen leerlingen hun argumenten door middel van structuur- en voegwoorden ordenen. Ze gebruiken voegwoorden als: 'nadat-zodat-doordat-voordat-totdat-dus-als-terwijl-zolang'. Ze gebruiken structuurwoorden als: 'ook is het zo dat, behalve dat, namelijk, daarnaast, daar komt nog bij.'

Leerlingen kunnen in hun tekst zelf de structuur inleiding, kern, slot toepassen.

Groep 8

Leerlingen zijn in staat een standpunt in te nemen over een maatschappelijk thema, kunnen hierbij verschillende argumenten en tegenargumenten formuleren en zijn in staat hierbij voorbeelden en bewijzen te vinden en een samenvattende conclusie te formuleren. Ze houden rekening met de gevoelens en opvattingen van anderen.

Leerlingen kunnen door middel van een brief of e-mail aandacht vragen voor hun standpunt, waarin ze argumenten en tegenargumenten noemen, afgestemd op de ontvanger, gebruikmakend van de typische taalcodes van een brief of e-mail.

Leerlingen kunnen op basis van zijn leeservaring een beredeneerd leesadvies geven aan hun klasgenootjes. Zij zijn in staat rekening te houden met voorkeuren en interesses van hun klasgenootjes.

Leerlingen kunnen in een argumentatieschema voorafgaand aan het schrijven verscheidene argumenten, tegenargumenten en hun conclusie opnemen en hieraan voorbeelden toevoegen.

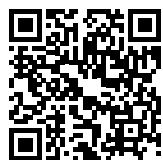
Groep 8

In hun tekst kunnen leerlingen hun argumenten en conclusie door middel van structuur- en voegwoorden ordenen. Ze gebruiken voegwoorden als: 'mits, ofschoon, indien, trouwens, immers, aangezien.' Ze gebruiken structuurwoorden als 'samenvattend, alles bij elkaar genomen, uiteindelijk, al met al.'

Leerlingen ondersteunen hun inleiding, kern en slot met een structurerende openingszin.

Didactische keuzes lespakket: observerend leren en zelfsturing

De gehanteerde didactische werkwijze is beschreven in eerdere artikelen (Besselink & Seinhorst, 2015; Besselink, Seinhorst, Snijders, & Velthorst, 2016; Besselink & Seinhorst, 2016). De gebruiker van het lespakket zal merken dat de lessen veel voorbeeldmaterialen bevatten. In de lesuitwerkingen vindt de leerkracht twee type bronnen: betogende tekstfragmenten van leerlingen of teksten uit tijdschriften, maar vooral ook videoclipjes waarin leerlingen uit de groepen 4 tot en met 8 toelichten hoe zij een probleem bij het schrijven van een betogende tekst hebben opgelost. Dit voorbeeldmateriaal is tijdens de les het hart van de instructie. Het biedt de leerkracht de mogelijkheid om met zijn leerlingen in gesprek te gaan over de kenmerken van een betogende tekst en over hoe je een bepaald probleem kunt aanpakken. Elke instructie leidt uiteindelijk tot schrijftips die de leerling sturen tijdens zijn schrijfproces.

Twee voorbeelden ter toelichting. In het eerste filmpje laten Lars en Isa zien op welke manier zij argumenten bedacht hebben om een

‘wonderschoen’ aan te prijzen. Ze spelen een sterspotje waarin diverse verkoopargumenten worden gebruikt. Mooi om te zien en te horen: zij weerleggen ook mogelijke tegenargumenten. <https://www.youtube.com/watch?v=KwPcHULV99c&feature=youtu.be>

Wessel laat in <https://www.youtube.com/watch?v=BvssYBm4qNA&feature=youtu.be> zien hoe hij zijn tekst heeft opgebouwd: hij roept jongens op om lid te worden van de turnclub. Het filmpje is zeer bruikbaar om leerlingen te leren met een argumentatieschema hun argumenten te bedenken en om duidelijk te maken hoe een betogende tekst te verdelen is in een inleiding, kern en slot.

De tekstfragmenten en het videomateriaal maken observerend leren mogelijk. Er zijn verschillende redenen waarom we menen dat observerend leren een krachtige didactische aanpak is in het schrijven van teksten: op de eerste plaats betekent het praten over teksten die je nog niet zelf hoeft te schrijven. De leerling richt zich op een tekst van een ander, kijkt naar de manier waarop een ander een schrijfprobleem aanpakt. Hij kan alle cognitieve energie richten op het voorbeeld. Hiermee voorkomen we dat de leerling gebukt

gaat onder allerlei cognitieve handelingen die hij tegelijkertijd moet uitvoeren (nadenken over inhoud, spelling, structuur, leesbaarheid) (Braaksma, Rijlaarsdam, & Van den Bergh, 2012). Maar er is een ander argument waarmee het belang van observerend leren duidelijk wordt: observerend leren draagt bij aan het gesprek over taal, het bevordert het reflecteren op taal. Door samen te spreken over taal bouwen leerlingen hun eigen ‘meta-taal’ om over taal te spreken. Intussen wordt de brug geslagen tussen taaldomeinen die nog te vaak separaat van elkaar worden aangeboden: begrijpend lezen, taalbeschouwing, teksten schrijven en woordenschat. Observerend leren helpt om het taalonderwijs te ‘ontkavelen’ (Van Gelderen & Van Schoten, 2011). Observerend leren bevordert de transfer van het geleerde naar andere vakken en domeinen. Bewust spreken over de manier waarop je een betoog opzet door naar een voorbeeld te kijken verhoogt niet alleen de kwaliteit van de tekst die geschreven wordt, maar draagt ook bij aan het met begrip lezen van betogende teksten.

Complexe taken vragen blijkbaar om een aanpak waarin zelfsturing en monitoring centraal staan. Een tweede kenmerk van het lespakket is daarom dat er aandacht is voor zelfregulering tijdens het schrijven.

Dat zelfsturing een grote invloed heeft op de kwaliteit van de teksten die ontstaan, is uit veel onderzoek gebleken (Donker, De Boer, Kostons, Dignath, Van Ewijk, & Van der Werf, 2014; Harris, Graham, & Mason, 2008; Harris, Graham, Mason, & Friedlander, 2014). Het schrijfproces wordt bevorderd door het stimuleren van een bepaalde gerichtheid: de leerling moet zich afvragen: 'Wat moet ik doen?' Dat betekent dat het schrijfdoel, het schrijfpublik en de te verwerven vaardigheid voor hem helder moeten zijn. Tijdens het schrijven moet de schrijver zich de vraag stellen: 'Wat ben ik aan het doen?' In het lespakket wordt de leerling door middel van argumentatieschema's, checklists en door middel van gestuurde peerfeedbackactiviteiten geholpen om zijn schrijven te monitoren en indien noodzakelijk bij te sturen. Aan het eind van het schrijfproces moet hij zich de vraag stellen: 'Wat heb ik gedaan?' Hij evalueert zijn resultaat, vergelijkt het met het voorgenomen doel en trekt daarover conclusies voor een volgende keer. In de uitgewerkte lessen worden werkbladen, argumentatieschema's en checklists geboden die de leerling helpen zijn schrijfproces in de goede richting te buigen. Het gebruik van dit type scaffoldingtechnieken heeft een positief effect op de tekstkwaliteit (Santos & Santos, 1999, in Andriessen & Coirrier, 1999, p.77). Niet alleen het

Dit is mijn standpunt:		
Dit zijn mijn argumenten:	Maar aan de andere kant ...	Dit zijn mijn tegenargumenten:

aantal argumenten neemt toe, vooral het gebruik van tegenargumenten neemt enorm toe. In de lessenserie vindt de leerkracht voorbeelden van in moeilijkheid opklimmende argumentatieschema's aan de hand waarvan de leerlingen ondersteund worden om argumenten te genereren en te rubriceren.

We hopen en verwachten dat de leerlijn, de uitgewerkte lessen en de materialen de

leerkracht ondersteunen in het vormgeven van lessen in het leren schrijven van betogende teksten. En we hopen natuurlijk vooral dat leerlingen gemotiveerd aan het denken en schrijven raken: op zoek naar hun eigen opvattingen en bereid tot het onderzoeken van de opvattingen van anderen.

Literatuurlijst

Aarnoutse, C., & Verhoeven, L. (2007). *Tussendoelen gevorderde geletterdheid*. Nijmegen: Expertisecentrum.

Andriessen, J., Roos, L., Passerault, J., & Erboul, A. (1996). Thematic and structural planning in constraint argumentative text production. In G. Rijlaarsdam, H. Van den Bergh, & M. Couzijn (Eds.), *Theory, models and methodology in writing research* (pp. 237-252). Amsterdam: University Press.

Auriac Peyronnet, E., & Daniel, M. (2005). Impact of regular philosophical discussion on argumentative skills. In G. Rijlaarsdam (Series ED.) and Rijlaarsdam, G., Van den Bergh, H. (Couzijn, M. (Vol. Eds), *Studies in Writing. Vol. 14, Effective learning and teaching of writing, 2nd Edition, Part 2, Studies in how to teach writing*, 291-304.

Besselink, E., & Seinhorst, E. (2015). Verhalen leren schrijven. *Tijdschrift Taal*, 7(10), 8-15.

Besselink, E., & Seinhorst, E. (2016). *Mijn pen heeft iets te vertellen*. Doetinchem: Iselinge Hogeschool. Verkregen van www.iselinge.nl/verhalenvertellen

Besselink, E., Seinhorst, E., Snijders, I., & Velthorst, G. (2016). Yes, we gaan verhalen schrijven. *Tijdschrift Taal*, 7(10), 6-11.

Braaksma, M., Rijlaarsdam, G., & Bergh, H. van den (2012). Observational learning in argumentative writing. In M. Torrance, D. Alamargot, M. Castelló, F. Ganier, O. Kruse, A. Mangen, L. Tolchinsky, & L. Van Waes (Eds.), *Learning to write effectively: Current trends in European research* (pp. 123-126). Bingley: Emerald.

Coirier, P. (1996). Composing argumentative texts: cognitive and/or textual complexity. In G. Rijlaarsdam, H. Van den Bergh, & M. Couzijn (Eds), *Theory, models and methodology in writing research*. Amsterdam: University Press.

Coirier, P., Andriessen, J., & Chanquoy, L. (1999). From planning to translating: The specificity of argumentative writing. In J. Andriessen & P. Coirier, (Eds), *Foundations of argumentative tekst processing* (pp. 1-29). Amsterdam: University Press.

Couzijn, M., & Rijlaarsdam, G. (1996). Learning to read and write argumentative texts by observation. In G. Rijlaarsdam, H. Van den Bergh, & M. Couzijn (Eds), *Effective teaching and learning of writing* (pp. 253-272). Amsterdam: University Press.

Dellerman, P., Coirier, P., & Marchand, E. (1996). Planning and expertise in argumentative composition. In G. Rijlaarsdam, H. Van den Bergh, & M. Couzijn (Eds), *Theory, models and methodology in writing research* (pp. 182-196). Amsterdam: University Press.

Donker, A., Boer, H. de., Kostons, D., Dignath van Ewijk, C., & Werf, ., & G. van der (2014). Effectiveness of learning strategy instruction on academic performance. *Educational Research (11)*, 1-26.

Expertisecentrum Nederlands (2010). *Doorlopende leerlijnen taal basisonderwijs*. Verkregen van <http://www.leerlijnentaal.nl/>

Gärate, M., & Melero, A. (2004). Teaching how to write argumentative texts at primary school. In G. Rijlaarsdam, H. Van den Bergh, & M. Couzijn (Eds), *Effective learning and teaching of writing* (pp. 323-337). Amsterdam: University Press.

Giroud, A. (1999). Studying argumentative text processing through collaborative writing. In J. Andriessen, & P. Coirier (Eds.), *Foundations of argumentative text processing* (pp. 149-179). Amsterdam: University Press.

Golder, C., & Pouit, D. (1999). For a debate to take place the topic must be debatable: Developmental evolution of the negotiation and debatability of arguments. In J. Andriessen & P. Coirier (Eds.), *Foundations of argumentative text processing* (pp. 137-148). Amsterdam: University Press.

Greven, J., & Letschert, J. (2006). *Kerdoelen primair onderwijs*. Den Haag: Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen.

Harris, K., Graham, S., & Mason, L. (2008). Improving the writing knowledge and motivation of struggling young writers: Effects of self-regulated strategy development with and without peer support. *American Educational Research Journal*, 43(2), 295-340. doi: 10.3102/00028312043002295

Harris, K., Graham, S., Mason, L., & Friedlander, B. (2014). *Powerful Writing Strategies for All Students*. Baltimore: P.H. Brookes Publishing.

Nussbaum, M. (2011). *Niet voor de winst, waarom de democratie de geesteswetenschappen nodig heeft*. Amsterdam: Ambo Anthos.

Papoulia-Tzepelepi, P. (2004). Scaffolding the argumentative writing via human rights teaching in het Greek Elementary School. *Educational Studies in Language and Literature*, 4(2), 241-253.

Santos, C., & Santos, S. (1999). Good argument, content and contextual dimensions. In J. Andriessen, & P. Coirier (Eds.), *Foundations of argumentative text processing* (pp. 75-96). Amsterdam: University Press.

Van Gelderen, A., & Van Schoten, E. (2011). *Taalonderwijs; een kwestie van ontkavelen*. Rotterdam: University Press.

Inleiding

In dit boek vindt de (aanstaande) leerkracht uitgewerkte schrijfactiviteiten waarin zijn leerlingen ervaring opdoen met het schrijven van betogende teksten. Het schrijven van betogen is een tekstgenre waaraan in de meeste taalmethodes amper aandacht wordt geschonken. En een genre dat leerlingen niet op eigen kracht onder de knie krijgen: het vraagt instructie en begeleiding, oefening en inspanning. In alle uitgewerkte activiteiten gaat het om het formuleren van een mening, het innemen van een standpunt en om het beargumenteren daarvan. Het hebben van een mening en deze onder woorden kunnen brengen is een eerste stap die vaak nog wel lukt. Maar er komt meer bij kijken, zoals het bedenken van argumenten en tegenargumenten en het zich verplaatsen in iemand die een andere mening is toegedaan. En kinderen moeten leren met welke woorden zij zo overtuigend mogelijk over kunnen komen.

Het boek richt zich op leerlingen uit de groepen 4 tot en met 8. In gevarieerde lesactiviteiten (van advertenties schrijven en scripts uitwerken tot debatteren) worden ze langzaam aan betere debaters, zowel mondeling als schriftelijk. Aan de lessen ligt

een uitgewerkte leerlijn ten grondslag die ertoe leidt dat kinderen steeds een nieuwe specifieke vaardigheid verwerven. Die leerlijn richt zich allereerst vooral op het bedenken van argumenten en tegenargumenten en hoe deze ter voorbereiding op de uiteindelijke tekst in een argumentatiestructuur kunnen worden geplaatst. Maar de leerlijn schenkt ook aandacht aan typische woorden die in betogende teksten vaak worden gebruikt: voegwoorden, waarmee de relatie tussen zinnen wordt bepaald, maar ook structuurwoorden, waarmee de lezer de opbouw van een tekst kan volgen. Maar het boek is natuurlijk vooral een boek voor de (aanstaande) leerkracht: het biedt de ingrediënten voor een instructie van hoog niveau, en voor gevarieerde begeleidings- en (peer)feedbackvormen tijdens de verwerkingsfase. Wat betreft de didactiek kiest het boek nadrukkelijk voor de kracht van observerend leren. Tijdens de instructie kan de leerkracht gebruikmaken van een schat aan korte videofilmmpjes waarin leerlingen uitleggen hoe zij een specifiek probleem in het schrijven van een betogende tekst hebben opgelost.

Daarnaast kiezen we voor gerichte aanwijzingen in de vorm van denkvragen, feedback- en peerfeedbackvormen, oefen- en werkbladen om kinderen zelf hun schrijven te leren plannen, te monitoren en te evalueren. Veel van deze suggesties vereisen dat kinderen kunnen samenwerken. Naar ons idee doet dat recht aan de essentie van de schrijfdaad: je schrijft altijd om gelezen te worden. Juist in samenwerkingsvormen leren kinderen te reflecteren op andermans en eigen teksten.

Tot slot nog enkele vuistregels voor leerkrachten die met dit boek aan de slag gaan: waar op te letten?

- 1 Laat u niet beperken door het rooster: tijd is prioriteit. Sommige activiteiten duren korter dan andere activiteiten. Maak de cirkel rond, ook wanneer dat soms leidt tot een wat langere activiteit.
- 2 In een goede schrijfles wordt niet alleen geschreven. componeer vooraf met behulp van de hulpmiddelen een doelgerichte instructie. Neem ruimte om met leerlingen in gesprek te gaan, laat hen met elkaar in gesprek gaan. Bevorder samenwerking en het geven en ontvangen van feedback.
- 3 Draag bij aan het respectvol omgaan met teksten: leren argumenteren is iets

anders dan gelijk proberen te krijgen. Laat leerlingen ervaren dat ze soms hun voorlopige mening bij mogen stellen op basis van overtuigende argumenten van andere leerlingen.

- 4 Maak bij elke activiteit expliciet wat leerlingen leren: richt hen op het te bereiken leerdoel.
- 5 Bevorder dat leerlingen schrijven leuk vinden: ontdoe de activiteiten niet van de avontuurlijke elementen en zoek naar manieren om de opbrengsten van de leerlingen binnen en buiten de school te delen.
- 6 Op de site http://www.iselinge.nl/ih_nl/betogendschrijven.php vindt u aanvullende voorbeelden en materialen.

Tips voor de leerkracht

Tricider

Argumenten genereren is een kunst: niet elk kind is goed in het bedenken van argumenten. En vooral het bedenken van tegenargumenten vergt veel van kinderen: zij moeten zich verplaatsen in de mogelijke opvattingen van anderen. Met name in de fase waarin kinderen nadenken over een stelling, is www.tricider.com een leuk en nuttig steuntje in de rug. Kort gezegd: nadat je als leerkracht een account hebt aangemaakt, kun je een stelling poneren. Deze stelling kan onder andere per e-mail (maar er zijn meer toepassingen) gestuurd worden naar de leerlingen, maar ook naar ouders en verzorgers van leerlingen. Of naar collega-leerkrachten. Iedereen met een uitnodiging kan zijn mening over de stelling inzenden. De leerkracht houdt overzicht op alle inzendingen. Het programma maakt het mogelijk de reactietijd in te stellen: standaard staat deze op twee weken.

De reacties kunnen gebruikt worden tijdens de instructie: ze worden besproken, gewogen en ingedeeld in voor en tegens. Leerlingen zien dat er meer opvattingen zijn dan ze wellicht gedacht hadden. Ze worden gevoed met inzichten die het schrijven gemakkelijker maken: ze weten wat ze aan argumenten en tegenargumenten zouden kunnen opvoeren.

Op <https://www.youtube.com/watch?v=mcBhmwT-7hE> vindt u een Nederlandstalige uitleg over het programma.

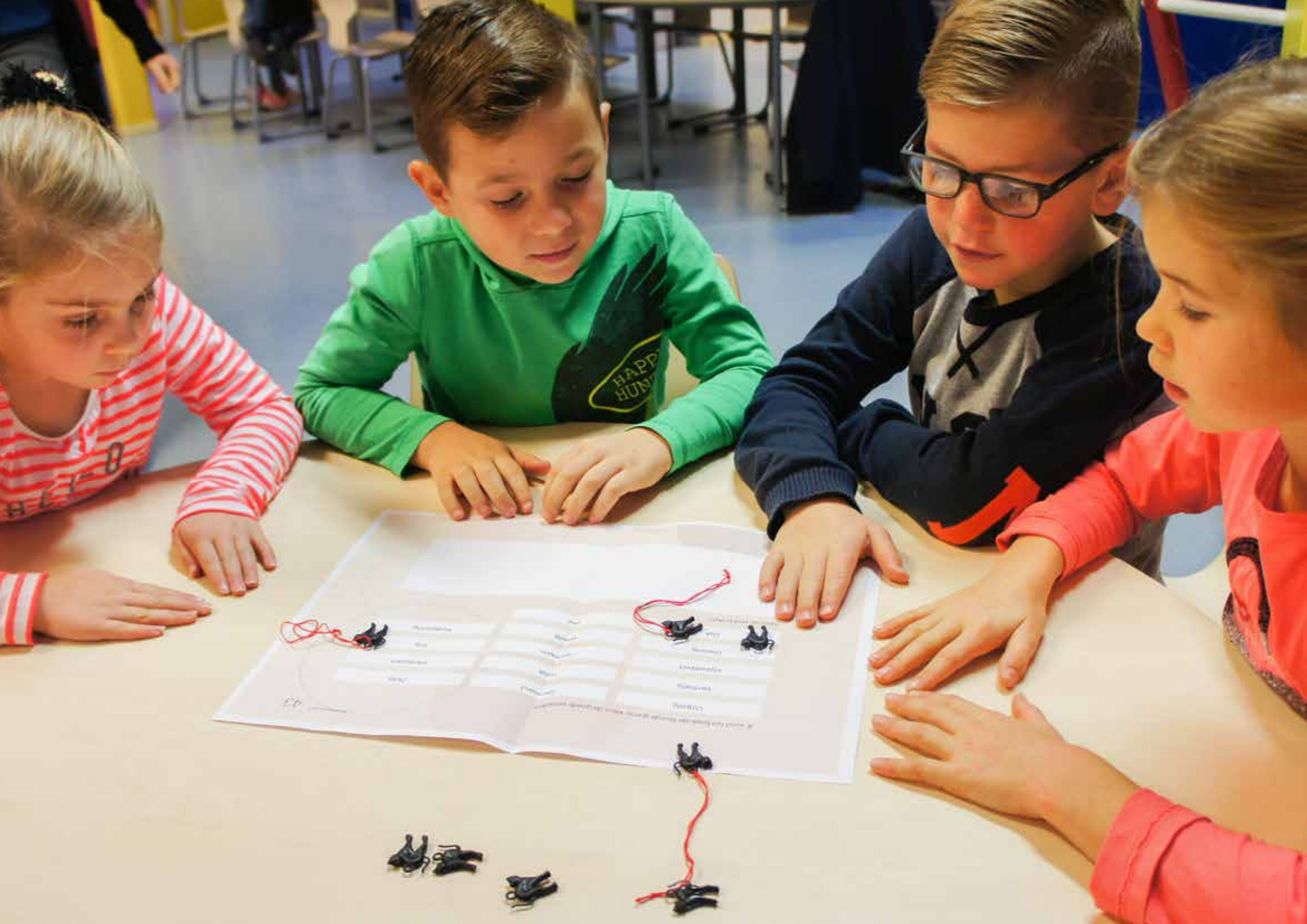
ik vint dit boek zie
 want het vuilen(g) ging
 bijna(doo) dood?

Activiteiten groep 4

[http://www.iselinge.nl/ih_nl/
betogendschrijven.php](http://www.iselinge.nl/ih_nl/betogendschrijven.php)

Groep 4

Inleiding op de lesactiviteiten

Lesdoelen

- Leerlingen zijn in staat om bij onderwerpen die in de klas spelen een standpunt in te nemen.
- Ze kunnen hun standpunt in een korte tekst verwoorden.
- Leerlingen kunnen een originele advertentie ontwerpen waarin ze consumenten verleiden om een product te kopen.
- Leerlingen kunnen in een korte zin duidelijk maken wat zij vinden van bijvoorbeeld een gelezen boek, een film die zij gezien hebben of een game die zij gespeeld hebben.
- Leerlingen kunnen met behulp van een korte tekst en/of tekening aangeven wat zij van de hoofdpersoon van een boek, film of game vinden.

Voor groep 4 zijn zes lesactiviteiten ontwikkeld

- In de eerste twee lesactiviteiten leren kinderen wat een standpunt is en wat argumenten zijn. Ze nemen bij een actueel thema een standpunt in en ordenen hun bijbehorende argumenten. Door deze lessen leren de kinderen de strategie om éérs na te denken over het standpunt, daarbij argumenten te verzinnen en vervolgens naar een logische volgorde te kijken.
- In de derde en vierde lesactiviteit worden advertenties besproken: welke argumenten noemt de verkoper om zijn product te verkopen? Leerlingen bedenken daarna zelf een advertentie met verkoopargumenten. Door deze lessen leren de kinderen de strategie om kritisch te kijken naar de mogelijke argumenten: met welke argumenten bereik ik mijn doel?
- In de vijfde en zesde lesactiviteit denken leerlingen na over wat ze van een boek, film of game vinden. Zij schrijven een korte tekst om hun oordeel te onderbouwen. Door deze lessen leren de kinderen de strategie om eerst na te denken over hun mening, dit te specificeren door geschikte woorden te gebruiken en deze vervolgens te gebruiken in de tekst die ze schrijven.

Groep 4 activiteit 1

Ik zal eens uitleggen waarom ik dat vind!

Doel

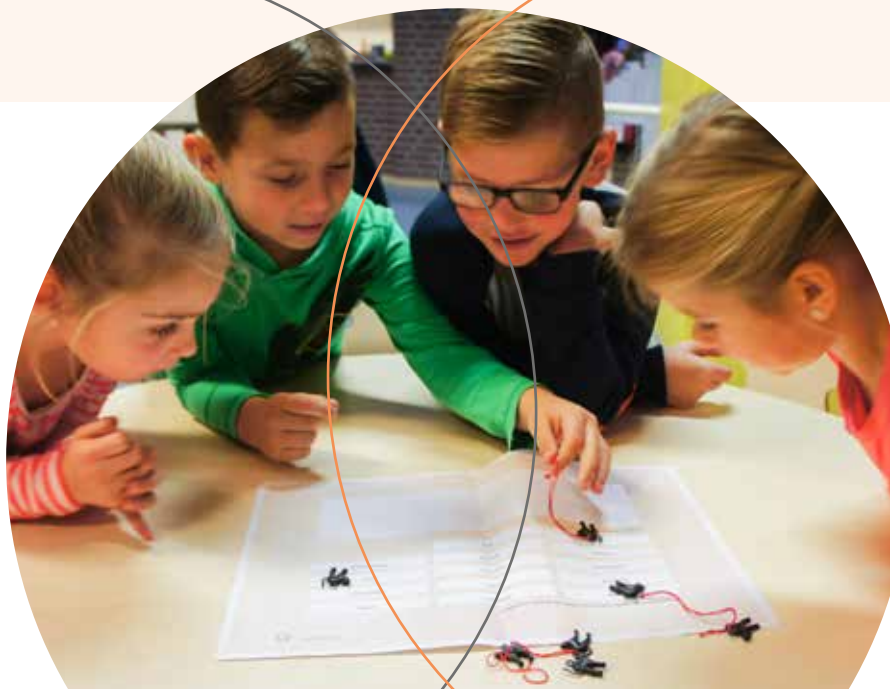
- Leerlingen leren om bij een actueel thema een standpunt in te nemen en hierbij verschillende argumenten en voorbeelden te formuleren.

Materialen en voorbereiding

- Kies een actuele stelling van het Jeugdjournaal:
<http://jeugdjournaal.nl/vragen-en-stellingen/>
- Filmpje kinderdebat
<https://vimeo.com/channels/basisschooldebattoernooi>

Tijdsduur

30 à 40 minuten

Inleiding

Start de les met de volgende vier stellingen:

- Chips eten mag alleen op zaterdag.
- Het is goed dat de groepjes in de klas steeds wisselen.
- In de pauze moet je fruit of groente eten.
- Ik bepaal zelf hoe laat ik naar bed ga.

Verdeel de klas in twee vakken: eens en oneens.

Na het voorlezen van iedere stelling en het geven van denktijd nemen de leerlingen hun standpunt in door een vak te kiezen.

Kern

Bedenk twee actuele stellingen over onderwerpen die in de klas spelen. Laat leerlingen een binnen- en buitenkring vormen. Geef de opdracht mee om een standpunt in te nemen en hierbij één of twee argumenten te noemen. Leg uit dat een argument een 'bewijs' is.

Na het voorlezen van iedere stelling en het geven van denktijd nemen de leerlingen hun standpunt in door een vak te kiezen.

Slot

Bespreek de opdracht klassikaal na. De volgende vragen kunnen als leidraad dienen:

- Wat was jouw eigen standpunt?
- Heb je leerlingen gehoord die een ander standpunt hadden?
- Welke argumenten heb je allemaal gehoord?
- Heb je, doordat je met iemand anders sprak, je standpunt aangepast?

Vervolg

Verzamel de argumenten en sla ze op de computer op, zodat deze de volgende les op het digibord getoond kunnen worden. In de volgende activiteit verwerken de leerlingen hun standpunt in een kort stukje tekst.

Groep 4 activiteit 2

Lees maar wat ik vind

Doel

- De leerlingen kunnen in een korte tekst hun mening over een stelling uit de vorige les verwoorden.
- De leerlingen kunnen de tekst opbouwen door eerst het standpunt op te schrijven, gevolgd door de argumenten.

Materialen en voorbereiding

- Zet het filmpje 'Buitenspelen in de regen' klaar.
- Zet de argumenten die tijdens de vorige les zijn verzameld klaar op het digibord.

Tijdsduur

40 minuten

Inleiding

Bespreek met de leerlingen wat zij de vorige les hebben gedaan. Ga hierbij in op de verschillende stellingen die zijn behandeld en de verschillende argumenten die hierbij zijn genoemd. Als ondersteuning kunnen de argumenten op het digibord getoond worden.

Kern

- Geef aan dat de leerlingen een korte tekst gaan schrijven aan de hand van de verschillende argumenten op het digibord.
- Laat als voorbeeld het filmpje over 'Buitenspelen in de regen' zien. Bespreek met de leerlingen welk standpunt het kind in het filmpje innam en waarom het kind deze mening had.
- Geef leerlingen aan dat zij nu zelf een stukje tekst gaan schrijven over een stelling uit de vorige les. De leerkracht kiest de stelling uit.
- Gebruik als voorbeeld de tekst uit het filmpje. Bespreek met leerlingen dat in de eerste zin het standpunt duidelijk wordt gemaakt. Vraag leerlingen wat hun standpunt is over de actuele stelling. Hoe zou je dit in een zin zetten? Laat ze vervolgens hun eigen eerste zin opschrijven.
- Ga weer terug naar de tekst uit het filmpje. Bespreek met de leerlingen dat er in de volgende zinnen argumenten worden genoemd die het standpunt onderbouwen. Vraag leerlingen welk argument zij als eerste zouden opschrijven. Maak hierbij gebruik van het overzicht met argumenten uit de vorige les. Laat de leerlingen het argument opschrijven.
- Tot slot kiezen leerlingen zelf nog één of twee argumenten en schrijven deze op.

Slot

Laat de leerlingen in drie- of viertallen hun teksten aan elkaar voorlezen. Laat ze een tip en top noemen. Spreek met de leerlingen af dat ze de volgende keer een advertentie meenemen.

Groep 4 activiteit 3

Wat wil die verkoper nu eigenlijk?

Doel

- Leerlingen kunnen verkoopargumenten ontdekken in advertenties.
- Leerlingen kunnen advertenties analyseren en vertellen waarom de ene advertentie beter is dan de andere.

Materialen en voorbereiding

- Vraag de leerlingen op tijd om voor deze les advertenties mee te nemen. Zorg zelf voor een aantal voorbeelden, zoals de advertentie van Peijnenburg.
- Zet de filmpjes 'Luchtfiets' en 'Buitenspelen in de regen' klaar op het digibord.

Tijdsduur

30 minuten

Inleiding

Vraag de leerlingen waar ze hun advertenties hebben gevonden. Bespreek met de leerlingen het doel van de advertenties. Heb je zelf wel eens een product gekocht dat je had gezien in een advertentie? Verzamel de advertenties en verdeel ze over de tafelgroepjes.

Kern

Laat als voorbeeld het filmpje over 'Buitenspelen in de regen' zien. Bespreek met de leerlingen welk standpunt het kind in het filmpje innam en waarom hij dit vond.

Laat de leerlingen gericht naar de advertenties kijken en maak hierbij gebruik van de volgende kijkpunten:

- Waar gaat de advertentie over? Wat willen de makers verkopen?
- Welke argumenten staan er in de advertentie? Waarom zou je dit product moeten kopen?
- Wat valt je op aan de verschillende advertenties?
- Waarom vind je de ene advertentie beter dan de andere?

Slot

Laat de leerlingen in hun tafelgroepje de beste advertentie uitkiezen en laat ze vertellen waarom ze dat vinden. Vat samen welke aspecten van belang zijn bij het maken van een goede advertentie.

Vertel leerlingen dat zij de volgende les zelf een advertentie gaan maken. Laat ter voorbereiding hierop leerlingen nadenken over een (fantasie) product waar zij een advertentie over willen maken. Ter inspiratie kan het filmpje over de luchtfiets worden getoond.

Vervolg

Bewaar de advertenties die de leerlingen als beste hebben uitgekozen. Ze zijn de volgende les nodig.

Voorbeeld advertentie: Peijnenburg

**WORDT HET
NIET EENS
TIJD VOOR EEN
FATSOENLIJK
ONTBIJT**

Om je dag scherp te starten, moet je goed ontbijten. Daarom komt Peijnenburg met Complete Start. Een lekker, voedzaam en volledig ontbijt om je dag energiek te beginnen. Meer weten? Ga naar www.peijnenburg.nl

Werd fan op Facebook

van nature rijk aan vezels

voedzaam en vullend, voorkomt hongergevoel

handig om mee te nemen

energie voor hersenen en lichaam

verkrijgbaar in 3 varianten: Fruit, Vezels en Noten

PEIJNENBURG

Groep 4 activiteit 4

Mijn product moet je kopen!

Doel

- Leerlingen weten wat een advertentie tot een goede advertentie maakt.
- Leerlingen kunnen verleidende verkoopargumenten bedenken bij hun zelfbedachte product.
- Leerlingen kunnen een advertentie vormgeven die consumenten verleidt om hun product te kopen.

Materialen en voorbereiding

- Haal de 'beste' advertenties van de vorige les tevoorschijn.
- Zet het filmpje 'Luchtfiets' ook deze les alvast klaar.

Tijdsduur

45 minuten

Inleiding

Bespreek met de leerlingen de kern van de vorige les. Maak hierbij gebruik van de advertenties.

Waarom zijn deze advertenties als beste gekozen?

Wat waren de belangrijkste argumenten?

Laat daarnaast ook nog het filmpje zien. Ga hierbij dieper in op de argumenten die in het filmpje worden gebruikt.

Kern

Laat de leerlingen nadenken over welke advertentie ze maken en welke argumenten ze kunnen gebruiken. Laat ze daarna aan het werk gaan met hun eigen advertentie. Zij mogen individueel of in tweetallen werken.

Loop tijdens het werken rond en zorg dat leerlingen zich richten op de belangrijkste aandachtspunten.

Slot

Hang de gemaakte advertenties op. Laat leerlingen langs de verschillende advertenties lopen en ga een gesprek met de leerlingen aan.

- Welke advertentie ziet er het mooist uit?
- Welke advertentie heeft goede argumenten?
- Welk product zou jij echt willen kopen? Waarom?

Groep 4 activiteit 5

Dit boek is saai! Deze film is super! Die game is ...

Doel

- De leerlingen kunnen hun mening geven over een boek, game of film en gebruiken argumenten om hun mening toe te lichten.

Materialen en voorbereiding

- Vraag de leerlingen op tijd om een boek, film of game mee te nemen die ze gelezen, gezien of gespeeld hebben.
- Verhaal 'De Sportdag'.
- Voor elke leerling Werkblad 4.5.

Tijdsduur

30 minuten

Inleiding

Vertel de leerlingen dat je een boek hebt gelezen: Verhalen uit het Elzen-Eikenbos. Geef aan dat er een verhaal ging over 'De Sportdag'. Lees het verhaal voor aan de leerlingen.

Geef de leerlingen aan dat je het boek erg plezierig vond om te lezen. Benoem hierbij duidelijk dat je het boek grappig en spannend vond:

- Het boek is grappig, want je ziet dieren sporten.
- Het boek is spannend, want je weet nog niet wie de wedstrijd gaat winnen.

Vraag na het voorlezen of leerlingen het ook grappig en spannend vonden. Zijn er leerlingen die nog een andere mening hebben?

Kern

Iedere leerling heeft een eigen boek, film of game meegenomen. Verdeel de leerlingen in drietallen. Iedere leerling krijgt een blad met woorden die op het boek, de film of de game kunnen slaan. Iedere leerling mag drie woorden uitzoeken die passen bij zijn boek, film of game. Ze onderstrepen deze woorden. Vervolgens vertellen de leerlingen om de beurt waarom ze het boek spannend/grappig/leerzaam/moeilijk/eng etc. vinden. De andere leerlingen luisteren.

Geef leerlingen van te voren aan dat ze moeten onthouden wat de andere groepsgenootjes hebben verteld.

Slot

Koppel de werkvorm klassikaal terug. Laat leerlingen hun gekozen woorden opschrijven. Deze hebben ze de volgende les weer nodig. Vraag een leerling naar wat de andere leerling verteld heeft over het boek, de film of de game. Zorg dat leerlingen ook uitleggen waarom zij het spannend/grappig/leerzaam etc. vonden.

Vraag tot slot wie er enthousiast is geworden om het boek van de ander te lezen, de film te bekijken of de game te spelen.

Vervolg

Laat de volgende les de boeken, films en games weer meenemen en bewaar de werkbladen.

Groep 4 Verhaal

9 De sportdag

Ieder jaar nodigen de Supervrienden een groep dieren uit voor hun sportdag. Eend heeft het deze keer geregeld en vertelt de anderen erover. 'Dit jaar is het een voetbal dag,' zegt hij.

Kikker begint meteen te juichen en maakt opgewonden sprongen. 'Dan weet ik zeker dat ik ga winnen!'

Eekhoorn trekt zachtjes aan een van Kikkers spartelende poten. 'Je bedoelt zeker dat we gaan winnen?'

Eend strekt zijn vleugels uit, om de aandacht van de anderen te krijgen. 'Luister nou,' zegt hij. 'Kikker en Eekhoorn hebben allebei een beetje gelijk. Er zijn wedstrijden voor dieren in hun eentje. En er is een wedstrijd voor ons allemaal samen. Dit jaar hebben we heel bijzondere tegenstanders: de dieren van de boerderij. Ze komen helemaal naar het Elzen-Eikenbos toe, speciaal voor de wedstrijden.'

Kikker haalt zijn beste voetbal tevoorschijn. 'Balletje trappen, Eekhoorn?' vraagt hij.

De anderen willen ook het liefst gaan trainen, maar Eend heeft hulp nodig. 'Zodat het een sportdag wordt die de boerderijdieren nooit zullen vergeten,' zegt hij.

Bever knikt. 'Ik zal een mooie beker maken voor de winnaar.'

Mol snuffelt aan het lange gras. 'En ik graaf het veld om, zodat het mooi is voor de wedstrijden.'

Slak kijkt dromerig voor zich uit. Hij denkt na over zijn toespraak voor na de overwinning.

'Maar, wacht nou even!' roept Mier. 'Waar moeten al die dieren slapen?'

'Geen zorgen,' zegt Eend. 'Boerderijdieren slapen gewoon buiten of in een schuur. Mier, wil jij samen met Bever een afdakje bouwen, voor als het regent?'

Als alles klaar is, hebben ook Bever, Mier, Slak en Mol eindelijk tijd om te oefenen. Ze zijn er zo druk mee dat ze een beetje verbaasd zijn als er plotseling een groep dieren achter ze staat.

'Daar zijn ze!' roept Eend.

De Supervrienden zingen samen hun welkomstlied en daarna wijst Bever de boerderijdieren het dakje dat hij voor ze heeft gebouwd, om onder te slapen. Eend komt aan met een grote bak eten. 'Jullie zullen wel honger hebben na zo'n lange reis,' zegt hij.

De dieren van de boerderij smikkelen van alle wilde bosvruchten, terwijl de meeste Supervrienden op een afstandje naar hen kijken.

'Wist jij dat boerderijeenden spierwit zijn?' vraagt Kikker. Eekhoorn grinnikt. 'Wit van schrik! Nu hij zijn geweldige tegenstanders heeft gezien...'

'Het is geen eend, maar een gans,' verbetert Mier hen, maar Kikker en Eekhoorn horen hem niet door hun eigen gegiechel.

De volgende morgen zijn de Supervrienden als eersten wakker.

'De boerderijdieren zijn natuurlijk moe van hun lange reis,' zegt Kikker. 'Het wordt een makkie om van ze te winnen.'

Mol is er niet zo zeker van. 'Ik vind dat ze er sterk uitzien,' zegt hij. 'Laten we maar snel gaan beginnen.'

De eerste wedstrijd is tussen Bever en een paard. Wie de bal het verst kan schoppen, heeft gewonnen.

'Ik heb nog nooit zo'n gigantisch beest gezien,' zegt Bever een beetje zenuwachtig. Dan schopt hij de bal zo hard als hij kan.

'Wow!' roepen de anderen. 'Mooie trap, Bever!'

Helaas is het bij lange na niet ver genoeg om te winnen van het paard, die de bal bijna het bos uit schopt.

Dan is Eekhoorn aan de beurt, voor een wedstrijdje bal hooghouden op de neus. Het is Eekhoorns lievelingstruc en hij is er reuzegoed in. Hij houdt de bal bijna honderd tellen in de lucht, boven op zijn neus. Eekhoorn krijgt een hard applaus, maar dan is het varken aan de beurt. Je zou het niet zeggen, maar varkens zijn geweldig handig met een bal. Hooghouden is een makkie voor ze, want een varkensneus is zo plat als een pannenkoek. De bal blijft er gewoon op liggen.

Als hij de bal ruim tweehonderd tellen op zijn neus heeft gehouden, roept het varken: 'Zeggen jullie het wel als ik moet stoppen? Anders sta ik hier de rest van de dag met een bal op mijn neus.'

'Goed,' roept de scheidsrechter. 'Stop maar, je hebt gewonnen.'

Daarna gaan Kikker en het konijn klaarstaan. Tegelijk schieten ze de bal zo hoog mogelijk. Even gaan ze precies gelijk op, maar de bal van Kikker valt iets eerder naar beneden.

'Konijn heeft gewonnen,' roept de scheidsrechter.

Kikker schudt het blij konijn de hand.

'Gefeliciteerd!' zegt hij, maar de teleurstelling is duidelijk te horen aan zijn stem.

Mol heeft twee gaten naast elkaar gegraven, iets groter dan een voetbal. Om de beurt moeten hij en

een pluizige geit er een bal in proberen te schieten. De eerste die mist, is de verliezer. De geit begint: raak. Dan Mol: ook raak. Allebei zijn ze erg goed, maar bij de achtste bal mist Mol net. 'Ballen,' zegt hij. 'Nu heb ik verloren.'

Eend heeft zich ingeschreven voor het balletje hooghouden op de voet. 'Dat is een makkie voor mij, met mijn grote flapvoeten,' zegt hij. Hij schrikt dan ook een beetje als hij de zwemvliezen van de witte gans ziet. Van de zenuwen laat Eend de bal bijna meteen van zijn voet af rollen, waardoor de gans met gemak de wedstrijd wint.

Nu is alle hoop gevestigd op Mier en zijn wedstrijd ballopen, maar weer is de tegenstander sterker dan verwacht. De gekleurde kip lijkt te kunnen dansen op de bal, zonder ervanaf te vallen. Hij wint.

Teleurgesteld stellen de Supervrienden zich op voor de grote wedstrijd. Slak doet nu ook mee, als keeper. Maar in de goal van de boerderijdieren ligt een enorme koe, zo groot dat de bal nauwelijks langs hem kan.

'Dat winnen we nooit,' zucht Kikker.

'Niet opgeven, vrienden,' roept Eend. 'Wij zijn supersterk.'

De Supervrienden rennen en dribbelen zo hard als ze kunnen. De boerderijdieren zijn goed en het is een spannende wedstrijd. Tijdens de rust staat het gelijk: drie-drie. In de tweede helft hebben de Supervrienden geluk. De boerderijdieren zijn niet gewend aan lange wedstrijden. Op de boerderij wordt veel voor hen gedaan en hoeven ze nooit ver te lopen voor hun eten. Al snel worden ze moe en kunnen de Supervrienden er met de bal vandoor rennen. Zelfs de koe in de goal valt in slaap en laat zijn kop hangen. De Supervrienden kunnen nu makkelijk scoren. Als de

scheidsrechter fluit voor het einde van de wedstrijd is het zes-drie.

'Hoera, gewonnen!' roept Eekhoorn.

Alle dieren zijn kampioen. De boerderijdieren allemaal apart en de Supervrienden samen.

'Wat een geweldige wedstrijd,' roepen alle oude en nieuwe vrienden tegelijk. 'Samen winnen we alles!'

Werkblad 4.5

Groep 4 activiteit 6

Kijk wat ik ervan vind!

Doel

- De leerlingen kunnen met een tekening duidelijk maken wat ze van hun boek, game of film vinden.
- De leerlingen kunnen met een kort tekstje verwoorden waarom ze deze mening hebben over het boek, de film of de game.

Materialen en voorbereiding

- Zet het filmpje 'Freek in het wild' alvast klaar op het digibord.
- Werkbladen met gekozen woorden uit de vorige les.
- Voor iedere leerling het werkblad, eventueel op A3.

Tijdsduur

45 minuten

Inleiding

Blik terug op de vorige les. Benoem dat je een verhaal hebt voorgelezen dat spannend en grappig was. Vraag leerlingen of ze nog weten welke woorden ze hadden gekozen bij hun eigen boek, film of game en waarom. Laat ze eventueel naar het werkblad uit de vorige les kijken waarop ze de woorden hebben ingekleurd.

Kern

Vertel de leerlingen dat Tara uit het filmpje naar een tv-programma heeft gekeken. Zij legt uit wat zij van dit programma vindt en waarom. Laat het filmpje zien. Zet bij de tekst en de tekening het filmpje op pauze en ga met leerlingen in gesprek.

- Wat vindt Tara van het programma?
- Waarom vindt ze dat?
- Hoe kan je aan de tekening zien dat het spannend is?

Bespreek met leerlingen dat zij nu hun eigen tekst en tekening gaan maken. Gebruik hiervoor het werkblad. Neem het werkblad samen met de leerlingen door. Vervolgens kunnen de leerlingen het werkblad zelf invullen voor hun eigen boek, film of game.

Slot

Sluit de les af door een aantal leerlingen hun werk te laten 'presenteren'. Wie van de klas zou, na deze presentatie, het boek, de film of de game willen lezen, kijken of spelen?

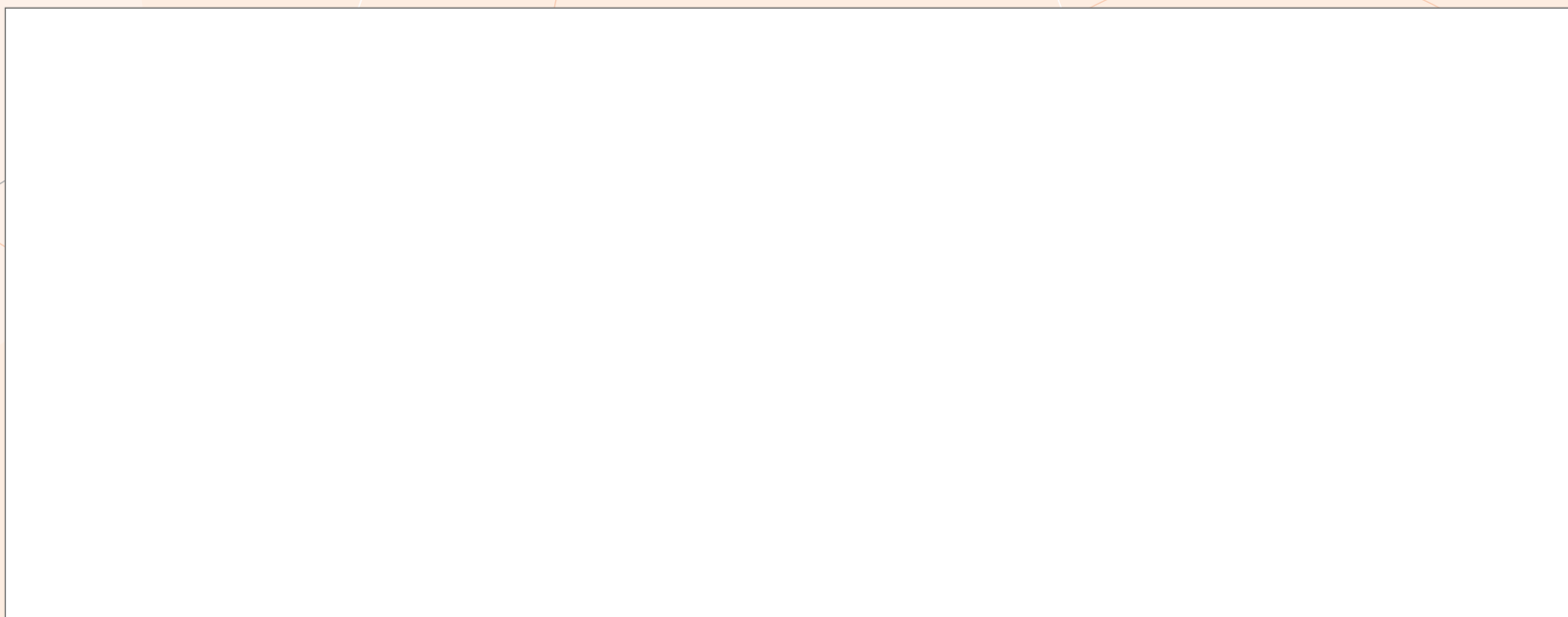
Deze werkvorm kan gedurende de week nog een aantal keer worden herhaald.

Werkblad 4.6

Titel boek, film of game

Tekening

Ik vond het boek/de film/de game: kleur de goede woorden!

Grappig

Spannend

Zielig

Verdrietig

Vrolijk

Interessant

Ingewikkeld

Leerzaam

Eng

Griezelig

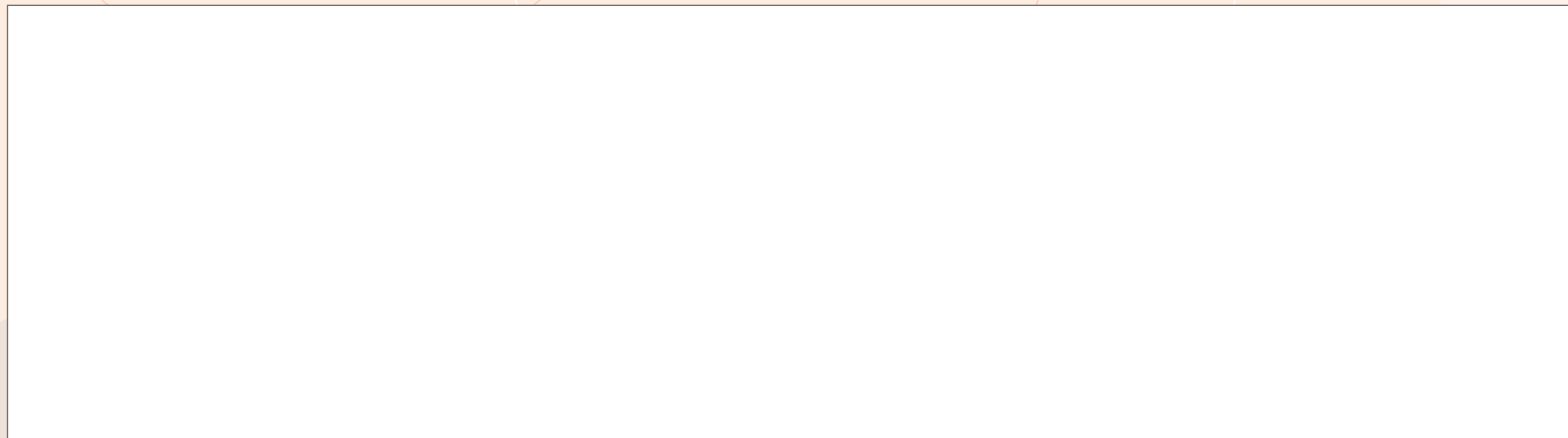
Moeilijk

Kinderachtig

Gek

Saai

Waarom vind je dat?

Activiteiten groep 5

[http://www.iselinge.nl/ih_nl/
betogendschrijven.php](http://www.iselinge.nl/ih_nl/betogendschrijven.php)

Groep 5

Inleiding op de lesactiviteiten

Lesdoelen

- Leerlingen zijn in staat om bij onderwerpen die in hun leefomgeving spelen een standpunt in te nemen en hierbij één of twee argumenten te formuleren.
- Leerlingen kunnen bij een bestaand product een advertentie ontwerpen en hierin verkoopargumenten noemen.
- Leerlingen kunnen hun mening geven over de hoofdpersoon uit een boek, film of game en kunnen die onderbouwen met voorbeelden.
- Leerlingen kunnen in een argumentatieschema voorafgaand aan het schrijven hun eigen argumenten opsommen en hieraan voorbeelden toevoegen.
- In hun tekst kunnen leerlingen hun argumenten door middel van structuur- en voegwoorden ordenen. Zo gebruiken ze de voegwoorden 'en-want-omdat-maar' en de structuurwoorden 'ten eerste-ten tweede'.

Voor groep 5 zijn acht lesactiviteiten ontwikkeld

- In de eerste drie oefenen de leerlingen vooral met het formuleren van hun standpunt en het bedenken van argumenten bij hun standpunt. Ze maken kennis met structuur- en voegwoorden die hen helpen bij het uitschrijven van hun tekst. Door deze lessen leren de kinderen de strategie om argumenten bij hun standpunt te bedenken en leren ze een aantal structuur- en voegwoorden hanteren.
- In de lessen 4, 5 en 6 verdiepen zij zich in de verkoopargumenten achter advertenties en maken zij zelf een wervende advertentietekst die zij presenteren. Door deze lessen leren ze hoe ze met tekst mensen kunnen overtuigen een product te willen kopen en leren hierbij de strategie om kritisch te kijken naar argumenten en hierover in gesprek te gaan om sterke argumenten te formuleren.
- In de laatste twee lessen denken ze na over de redenen waarom zij een hoofdpersoon uit een boek, film of game interessant, leuk (enz.) vinden. Ze ontwerpen een affiche waarop deze hoofdpersoon wordt gepresenteerd. Door deze lessen leren ze welke strategie ze kunnen gebruiken om te verwoorden welke redenen ze hebben om een hoofdpersoon uit een boek, film of game wel of niet te waarderen.
- In sommige lessen vindt u 'oefeningen'. Dit zijn korte minilesjes waarin leerlingen oefenen met het gebruiken van voeg- en structuurwoorden. Deze activiteiten kunnen ook apart voorafgaand aan de les op een ander moment worden uitgevoerd. Door deze oefeningen leren kinderen hoe ze relaties binnen de tekst kunnen leggen door gebruik te maken van voeg- en structuurwoorden.

Groep 5 activiteit 1

Niet iedereen heeft dezelfde mening

Doel

- Leerlingen leren om bij een actueel thema een standpunt in te nemen en hierbij verschillende argumenten te formuleren.

Materialen en voorbereiding

- Zet het filmpje 'Hoe laat naar bed?' klaar op het digibord.

Tijdsduur

30 minuten

Bordtekening

STELLING

Eens

Argument 1 + voorbeeld

Argument 2 + voorbeeld

Etc ...

Oneens

Argument 1 + voorbeeld

Argument 2 + voorbeeld

Etc ...

Inleiding

Start de les met het tonen van het filmpje. In dit filmpje is te zien hoe Xam een standpunt inneemt en dit onderbouwt met argumenten. Geef de leerlingen voorafgaand aan het filmpje de volgende kijkvragen mee:

- Wat vertelt Xam in het filmpje?
- Welke mening heb je gehoord?
- Hoe legt hij zijn mening uit?

Bespreek na het bekijken van het filmpje de bovenstaande vragen en vraag de leerlingen of Xam goede argumenten geeft.

- Kan hij zijn ouders overtuigen denk je?

Kern

Schrijf de volgende stelling op het bord: 'Ouders bepalen hoe laat kinderen naar bed gaan.' Laat de leerlingen vijf minuten in hun tafelgroepje praten over de stelling. Vraag na vijf minuten welke leerlingen het eens en welke leerlingen het oneens zijn met de stelling. Laat de leerlingen argumenten geven bij hun standpunt. Schrijf de argumenten overzichtelijk op het bord (zie bordtekening). Vraag de leerlingen welk argument ze heel sterk vinden.

Geef vervolgens de volgende stelling: 'Het is goed dat de groepjes in de klas steeds wisselen.' De leerlingen overleggen in hun groepje wat ze van deze stelling vinden. Laat ze hun argumenten op een kladblaadje schrijven en samen kiezen wat de twee sterkste argumenten zijn. Deze argumenten worden na tien minuten geïnventariseerd in een nieuw schema op het bord.

Slot

Bespreek met leerlingen dat mensen verschillend kunnen denken over een onderwerp.

Geef aan dat je altijd argumenten nodig hebt om mensen te overtuigen van jouw mening.

Je kunt een schema gebruiken om je argumenten overzichtelijk weer te geven.

Let op! Sla de schema's op voor de volgende les!

Vervolg

In de volgende les gaan de leerlingen zelf aan de slag met het maken van een argumentatieschema.

Groep 5 activiteit 2

Samen argumenten bedenken

Doel

- Leerlingen leren om bij een actueel thema een standpunt in te nemen en hierbij verschillende argumenten te formuleren.
- Leerlingen leren om voorafgaand aan het schrijven in een argumentatieschema argumenten op te sommen en hieraan voorbeelden toe te voegen.
- Leerlingen leren de waarde van een gesprek met een ander, voordat ze argumenten gaan formuleren.

Materialen en voorbereiding

- Zet het filmpje 'Vakantie' klaar op het digibord.
- Bordtekening en schema van activiteit 1
- Werkblad 5.2 voor iedere leerling
- Actuele stellingen: <http://jeugdjournaal.nl/vragen-en-stellingen/>

Tijdsduur

45 minuten

Inleiding

Start de les met een korte terugblik op activiteit 1. Wat hebben we in de vorige les gedaan en geleerd? Zorg dat er in ieder geval wordt gesproken over de argumentatieschema's die op het bord zijn gemaakt. Laat de schema's nogmaals zien en bespreek het belang van argumenten.

Kern

Laat het filmpje 'Vakantie' in zijn geheel zien. Spoel vervolgens het filmpje terug naar 0:39 waar je het argumentatieschema ziet.

Stel de volgende vragen:

- Welk standpunt heeft Eva ingenomen?
- Welke voorbeelden worden erbij genoemd?
- Welke argumenten noemt ze?
- Wat is het nut van zo'n schema?

Vertel de leerlingen dat zij nu zelf overzichtelijk hun standpunt gaan weergeven in een argumentatieschema. Schrijf twee actuele stellingen op het bord. Kijk voor inspiratie op de website van het Jeugdjournaal. Laat de leerlingen in tweetallen een stelling kiezen waarbij ze een argumentatieschema gaan invullen. Neem met de leerlingen nogmaals kort door waar het standpunt, de argumenten en de voorbeelden komen te staan. Laat de leerlingen aan het werk gaan.

Selecteer vooraf de stellingen en laat elke stelling door een tweetal bespreken. Geef de opdracht om kritisch te kijken naar de overeenkomsten en verschillen in de schema's. Geef ieder tweetal een kleine sticker om bij het beste argument van het andere team te plakken.

Schrijf de volgende hulpvragen op het bord:

- Welke argumenten hadden wij niet en welke wel?
- Wat vind je van de argumenten en voorbeelden?
- Welk argument vind je het best? Plak hier een sticker bij.

Slot

Ga met leerlingen in gesprek welke verschillen en overeenkomsten zij hebben gezien. Vraag ook waarom ze de sticker juist bij dat ene argument hebben geplakt.

Attendeer leerlingen erop dat mensen verschillende meningen kunnen hebben en dat het waardevol is om eerst met elkaar in gesprek te gaan. Zo komen de beste argumenten naar boven.

Vervolg

In de volgende activiteit werken de leerlingen met een argumentatieschema waar al structuurwoorden in staan.

Werkblad 5.2

Ons standpunt

Wij vinden dat:

Ons eerste argument:

1

Ons tweede argument:

2

Ons voorbeeld:

Ons voorbeeld:

Groep 5 activiteit 3

Dit vind ik, omdat ...

Doel

- Leerlingen kunnen in een argumentatieschema voorafgaand aan het schrijven hun eigen argumenten opsommen en hieraan voorbeelden toevoegen.
- In hun argumentatieschema kunnen leerlingen hun argumenten door middel van structuur- en voegwoorden ordenen.

Materialen en voorbereiding

- Zet het filmpje 'Zakgeld' klaar op het digibord.
- Werkblad 5.3 voor iedere leerling
- Oefenblad 5.3.1 bij oefening 1
- Oefenblad 5.3.2 bij oefening 2
- Dobbelstenen

Tijdsduur

45 - 60 minuten

Inleiding

Blik terug op de vorige activiteiten. Leerlingen hebben geleerd wat een standpunt is en hebben ervaring opgedaan met het bedenken van argumenten en voorbeelden om hun standpunt te onderbouwen. In deze activiteit doen ze daar opnieuw ervaring mee op én oefenen ze met het gebruik van structuur- en voegwoorden in het argumentatieschema. Voer oefening 1 'Maak zes goed lopende zinnen' klassikaal uit. Laat de leerlingen vervolgens oefening 2 'Dobbelspel' uitvoeren.

Kern

Laat de leerlingen het filmpje 'Zakgeld' zien. Bespreek nadrukkelijk de voegwoorden die aan het eind van het filmpje blauwgedrukt zijn. Neem met de leerlingen nogmaals kort door waar het standpunt, de argumenten en de voorbeelden in het argumentatieschema komen te staan. Schrijf een actuele stelling op het bord. Kijk voor inspiratie op de website van het Jeugdjournaal. Laat de leerlingen in tweetallen een argumentatieschema invullen bij de stelling.

In dit argumentatieschema zijn de structuur- en voegwoorden al ingevuld. Het is de bedoeling dat de leerlingen kiezen of ze 'want' of 'omdat' willen gebruiken.

Slot

Laat een aantal leerlingen hun argumentatieschema presenteren.

Werkblad 5.3

Ons standpunt

Wij vinden dat:

Ons eerste argument:

omdat

Ons tweede argument:

omdat

want

want

Ons voorbeeld:

Ons voorbeeld:

Oefening 5.3.1.

Maak zes goed lopende zinnen

De activiteit

Leerlingen gaan in groepjes van twee tot vier leerlingen aan het werk met de activiteit. Ieder groepje krijgt oefenblad 5.3.1. Elk groepje maakt met de verschillende zinsdelen een goed lopende zin, waarbij het voegwoord wordt gebruikt als verbinding tussen de twee zinnen. De leerlingen schrijven de gemaakte zinnen op.

Tijdens de nabespreking worden de gemaakte zinnen besproken. Er wordt ook stil gestaan bij zinnen waarbij het verkeerde voegwoord is gebruikt. Bijvoorbeeld:

Ze gooiden broodkruimels op de grond, omdat dan konden ze de weg terug vinden.

Het vervolg van de zin sluit niet mooi aan op het voegwoord, dus past een ander zinsdeel beter zodat het een goedlopende zin wordt.

Vorbereiding van de activiteit

Kopieer per groepje het werkblad, waarbij de voegwoorden een aparte kleur hebben.

Antwoorden

- 1 Het jongetje heette Hans en het meisje heette Grietje.
- 2 Het jongetje heette Hans en was erg gemeen.
- 3 Ze gooiden broodkruimels op de grond want dan konden ze de weg terug vinden.
- 4 De heks leek aardig maar was erg gemeen.
- 5 De heks leek aardig maar ze waren beide heel bang.
- 6 Het was donker in het bos en ze waren beide heel bang.
- 7 Het huisje zag er lekker uit want het bestond uit snoep en koek.
- 8 Het huisje zag er lekker uit omdat het bestond uit snoep en koek.
- 9 Ik ga jou vetmesten en opeten.
- 10 Hans en Grietje liepen door het bos en ze gooiden broodkruimels op de grond.

Oefenblad 5.3.1

Maak met je groepje zoveel mogelijk goede zinnen van de drie verschillende zinsdelen. Het gekleurde voegwoord verbindt de verschillende zinnen. Wie kan er meer dan zes zinnen maken?

Het jongetje heette Hans	want	was erg gemeen.
Ze gooiden broodkruimels op de grond	en	ze waren allebei heel bang.
De heks leek aardig	en	opeten.
Het was donker in het bos	omdat	het bestond uit snoep en koek.
Het huisje zag er lekker uit	maar	het meisje heette Grietje.
Ik ga jou vetmesten	en	dan konden ze de weg terug vinden.
Het jongetje heette Hans	want	ze waren allebei heel bang.
De heks leek aardig	maar	strooiden broodkruimels op de grond.
Het huisje zag er lekker uit	en	ze gooiden broodkruimels op de grond.
Hans en Grietje liepen door het bos	en	het bestond uit snoep en koek.

Oefening 5.3.2

De activiteit

Leerlingen gaan in groepjes van twee tot vier leerlingen aan de slag met de activiteit. Ieder groepje dat de activiteit uitvoert krijgt een dobbelsteen en oefenblad 5.3.2 De leerlingen dobbelen om de beurt. Het aantal ogen dat ze gooien correspondeert met een voegwoord, te zien op werkblad. De leerling die gedubbeld heeft maakt met het bijbehorende voegwoord een zin. Alle groepsgenoten beoordelen of de zin klopt en wat er eventueel anders kan. Daarna mag de volgende leerling met de dobbelsteen gooien.

Variaties

- 1 Laat de leerlingen indien gewenst de gevormde zinnen opschrijven op een blaadje of in een schriftje. Op deze manier kan achteraf worden bekeken of de leerlingen met de voegwoorden overweg kunnen.
- 2 Geef de leerlingen vooraf de opdracht hun mooiste zin te onthouden. Zo kunnen leerlingen achteraf aan andere groepjes laten horen hoe het is gegaan.

Oefenblad 5.3.2

1 omdat

2 maar

3 want

4 en

5 maar

6 omdat

Groep 5 activiteit 4

Kopen, kopen, kopen!

Doel

- Leerlingen kunnen bij een bestaand product een advertentie ontwerpen en hierin verkoopargumenten noemen.
- Leerlingen leren de waarde van een gesprek met een ander, voordat ze argumenten gaan formuleren.

Materialen en voorbereiding

- Zet het filmpje 'IJsmachine' klaar op het digibord.
- Werkblad 5.4
- Reclamefolders

Tijdsduur

45 min.

Inleiding

Laat een advertentie van speelgoed zien op het digibord of neem een folder van een speelgoedwinkel mee.

Bespreek klassikaal de volgende punten:

- Wat zie je hier? Wat is dit? Wat doet het met je als je dit ziet?
- Waar kom je advertenties en andere reclame tegen?
- Waarom hebben mensen deze advertenties gemaakt?
- Welke argumenten noemt de reclamemaker om zijn product te kopen?

Kern

Kijk samen naar het filmpje 'Ijsmachine'. Vraag naar hun eerste reactie:

- Wat doet Eva in het filmpje?
- Welke argumenten noemt Eva om jou de ijsmachine te laten kopen?
- Zou je de ijsmachine nu willen kopen? Ben je overtuigd?

Laat de leerlingen vervolgens bedenken welk product ze zelf zouden willen verkopen. Hiervoor kunnen ze in reclamefolders kijken. Als ze het product bedacht of gevonden hebben, tekenen ze het product op werkblad 1. Daaronder worden vier verkoopargumenten geschreven.

Slot

De leerkracht selecteert een aantal producten en laat de leerlingen hun tekeningen presenteren en hun argumenten erbij noemen.

Vervolg

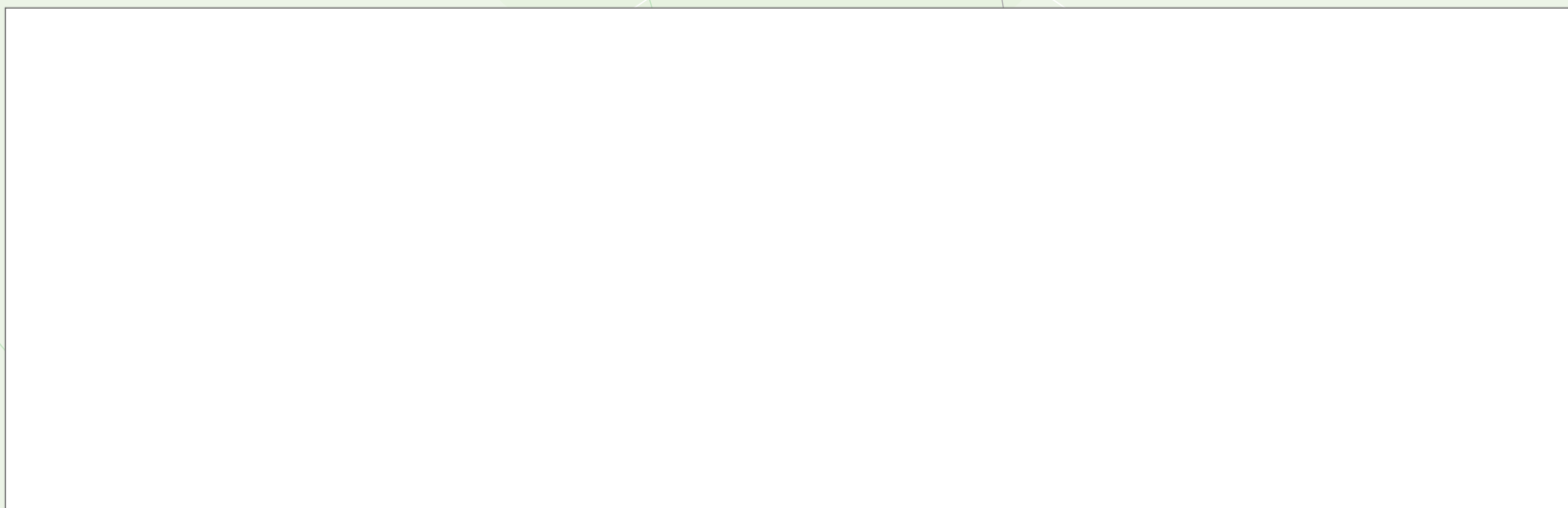
In de volgende activiteit wordt geoefend met structuur- en voegwoorden. Leerlingen nemen een product mee en schrijven het verkooppraatje.

Werkblad 5.4

Naam:

Welk product wil je verkopen? Teken het in dit vak.

Welke vier argumenten kun je bedenken waarmee je mensen kunt verleiden om het product te kopen?

1

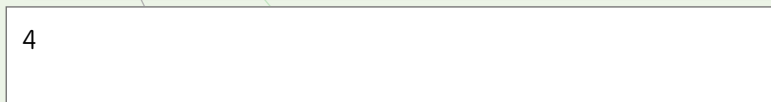
2

3

4

Groep 5 activiteit 5

Beste mensen, bekijk dit fantastische product!

Doel

- Leerlingen kunnen bij een bestaand product een verkooppraatje ontwerpen en hierin verkoopargumenten noemen.
- In een verkooppraatje kunnen leerlingen hun argumenten door middel van structuur- en voegwoorden ordenen.

Materialen en voorbereiding

- Werkblad 5.5 voor ieder viertal
- Powerpoint: Laat maar zien!
- Materialen voor oefening 5.1

Tijdsduur

45 minuten

Inleiding

Kijk met de leerlingen terug op de vorige les. Bespreek kort het filmpje IJsmachine.

Vraag de leerlingen welk product ze mee hebben genomen om te verkopen.

Vertel de leerlingen dat er vandaag gewerkt wordt aan een kort verkooptoneelstukje over het meegenomen product.

Voer oefening 5.1 uit. Deze oefening is een voorbereiding op het formuleren van goede verkoopzinnen met behulp van voegwoorden.

Kern

Laat de leerlingen in groepjes van vier overleggen welk van de meegenomen producten ze willen gaan aanprijzen in de klas. Geef ze hiervoor vijf minuten, waarin ze elkaar overtuigen met goede argumenten. Als de keuze is gemaakt, gaan ze bij het product minimaal vier verkoopargumenten bedenken. Deze noteren ze op werkblad 5.5. Ze maken gebruik van de voegwoorden die zijn behandeld. Als het verkooppraatje opgeschreven is, gaat ieder groepslid oefenen. Na 10 minuten presenteren ze aan elkaar. Het groepje stemt wie tijdens de volgende les het product mag aanprijzen.

Slot

De leerkracht maakt afspraken over de volgende les. Zorg dat het product mee wordt genomen en dat de verkooppraatjes bewaard blijven. Laat de leerlingen deze eventueel inleveren.

Vervolg

In de volgende activiteit worden de verkooppraatjes uitgevoerd voor de klas.

Oefenblad 5.5

De activiteit

Alle leerlingen hebben een (geplastificeerd) blad voor zich liggen. De leerkracht laat op het (dig)bord een zin zien zonder voegwoord en de voegwoorden waaruit de leerlingen kunnen kiezen. De leerlingen schrijven op hun blad welk voegwoord er op de lege plek moet komen. De leerkracht telt tot 3 en dan houden de leerlingen hun blad omhoog, zodat de leerkracht het kan controleren. Herhaal dit met verschillende zinnen.

Voorbeeldzinnen:

- Een olifant heeft een slurf . . . . . grote oren. (en)
- Ik houd van spelletjes spelen, ... ik altijd win. (omdat)
- Mijn broertje houdt niet van spelletjes spelen, ... hij verliest altijd van mij. (want)
- Ik vind het een moeilijke opdracht, ... ik probeer het toch te maken. (maar)
- Joost bakt een taart met moeder, ... Jan helpt zijn vader in de tuin (en)
- De kinderen lachen hard, ... de meester een grapje maakt. (omdat)
- Ik doe mijn jas uit, ... het is warm. (want)
- De meisjes willen graag dansen, ... de muziek doet het niet. (maar)
- Lynn wil graag slapen, ... ze is erg moe. (want)
- Loes stopt met werken, ... ze heel rijk is. (omdat)
- Jan wil de spruitjes niet eten, ... hij vindt ze vies. (want)
- Moeder zet de kerstboom op, ... vader zet de piek in de top. (en)
- Sem eet snel zijn appel op, ... gaat dan naar buiten. (en)
- Joris is boos, ... zijn fiets is weg. (want)
- Wij springen op en neer, ... wij heel erg blij zijn. (omdat)
- De tafel is nat, ... de beker is omgevallen. (omdat)
- Een appel vind ik niet zo lekker, ... een banaan lust ik wel. (maar)

Werkblad 5.5

Naam:

Het product dat wij gaan verkopen:

Gebruik de volgende woorden: *en, want, maar, omdat*.

Argument 1

Argument 2

Argument 3

Argument 4

Groep 5 activiteit 6

Presentatietijd

Doel

- Leerlingen kunnen bij een bestaand product een verkooppraatje ontwerpen en hierin verkoopargumenten noemen.
- In een verkooppraatje kunnen leerlingen hun argumenten door middel van structuur- en voegwoorden ordenen.

Materialen en voorbereiding

- Producten van leerlingen om aan te prijzen.

Tijdsduur

30 minuten

Inleiding

Tijdens deze les presenteren de leerlingen hun verkooppraatjes aan de klas. Geef de leerlingen vijf minuten de tijd om de presentatie nog eens voor te bereiden in het eigen groepje.

Kern

Laat van ieder groepje de gekozen leerling het product aanprijzen. Direct na iedere presentatie worden de volgende vragen gesteld aan de leerlingen:

- Ben je enthousiast geworden om het product te kopen?
Waarom wel of niet?
- Welke voegwoorden heb je gehoord?
- Wat vond je het sterkste argument?

Slot

Evalueer de activiteiten voor het aanprijzen van een product. Vraag wat de leerlingen vonden van het presenteren.

Groep 5 activiteit 7

Stoere Stan of grappige Gerda

Doel

- Leerlingen kunnen hun mening geven over een hoofdpersoon uit een boek, film of game en kunnen hun mening onderbouwen met voorbeelden.

Materialen en voorbereiding

- Zet het filmpje 'Ver van huis' klaar op het digibord.
- Werkblad 5.7 voor iedere leerling

Tijdsduur

45 minuten

Inleiding

Bekijk met de leerlingen het filmpje van Jordy uit groep 5: 'Ver van Huis'. Stel daarna de volgende vragen:

- Wat vindt Jordy van de hoofdpersoon van zijn boek?
- Welke argumenten noemt hij?

Aardig, vrolijk, behulpzaam en grappig

- Welke voorbeelden gebruikt hij daarbij?

Aardig: Ze zorgt goed voor haar zus, ze is meestal vrolijk, ze probeert andere mensen altijd te helpen

Grappig: ze krijgt rode wangen als ze een beetje verliefd is.

Vertel de leerlingen dat in boeken, films en games vaak hoofdpersonen voorkomen met bepaalde eigenschappen. Vraag de leerlingen naar hun ervaringen.

- Wie heeft een voorbeeld van een hoofdpersoon die heel stoer is in een boek, film of game?
- Wie kan een hoofdpersoon noemen die heel gemeen is?
- Waarom vinden de leerlingen dit van de hoofdpersonen?
- Kunnen ze ook voorbeelden noemen bij hun argumenten?

Kern

Geef de leerlingen een paar minuten de tijd om een hoofdpersoon te kiezen die ze kennen uit een boek, film of game. Het moet een hoofdpersoon zijn die ze in de volgende les aan willen prijzen aan hun klasgenoten. Inventariseer kort bij enkele leerlingen welke hoofdpersonen ze hebben gekozen, zodat leerlingen elkaar op ideeën kunnen brengen.

Laat de leerlingen vervolgens op werkblad 5.7 in trefwoorden noteren wat ze van hun hoofdpersoon vinden en waarom. Stimuleer de leerlingen om voorbeelden te geven bij hun argumenten, zodat de argumenten steeds beter worden.

Let op! Dit proces kan verwarrend zijn voor leerlingen, omdat ze argumenten en voorbeelden door elkaar kunnen halen. Bespreek daarom een aantal voorbeelden met de leerlingen.

Slot

Evalueer de activiteiten voor het aanprijzen van een product. Vraag wat de leerlingen vonden van het presenteren.

Werkblad 5.7

Naam:

Over deze hoofdpersoon geef ik mijn mening:

Deze hoofdpersoon komt uit een boek film game (Streep door wat niet klopt.)

De naam van het boek, de film of de game is:

Dit vind ik van mijn hoofdpersoon:

Deze argumenten kan ik geven:

- *ze is behulpzaam*

Deze voorbeelden kan ik geven:

- *ze helpt haar zusje met haar huiswerk*

Groep 5 activiteit 8

Ik maak een poster

Doel

- Leerlingen kunnen hun mening geven over een hoofdpersoon uit een boek, film of game en kunnen hun mening onderbouwen met voorbeelden.
- Ze gebruiken hierbij structuur- en voegwoorden om de argumenten te ordenen.

Materialen en voorbereiding

- Ingevulde werkbladen uit de vorige les
- Papier voor het affiche
- Stiften/potloden
- Verhaalfragment

Tijdsduur

45 minuten

Inleiding

Kies een verhaalfragment om te openen. Spreek met de leerlingen af, dat ze gaan staan wanneer zij de volgende voegwoorden horen: en, omdat, want, maar.

Kern

Laat de leerlingen het ingevulde werkblad van de vorige lesactiviteit erbij pakken. Bespreek wat ze op dit werkblad hebben ingevuld. Vertel vervolgens dat de leerlingen in deze les een affiche of poster gaan ontwerpen waarop ze de hoofdpersoon aanprijzen. Vertel dat hierop de volgende dingen in ieder geval te zien moeten zijn:

- Een tekening van de hoofdpersoon
- De argumenten waarom deze hoofdpersoon leuk/stoer/grappig/etc. is

Vertel dat de affiche er aantrekkelijk uit moet zien en als doel heeft klasgenootjes te overtuigen van hoe leuk de hoofdpersoon is. Laat de leerlingen aan de slag gaan.

Slot

Laat de leerlingen door de klas lopen om elkaars affiches te bekijken. Vraag na vijf minuten aan enkele leerlingen om een mooie of leuke affiche aan te wijzen.

Laat leerlingen uitleggen waarom dit affiche zo goed is om de hoofdpersoon aan te prijzen. Hang de affiches op in de klas of ergens in de school.

op de eerste
plaats *
~~op de~~ ↓

Hallo ik ga
1. Snee is

behalve dat

2: oude m
2: winkel v

dat komt nog by dat

B. C. M.

Activiteiten groep 6

http://www.iselinge.nl/ih_nl/betogendschrijven.php

Groep 6

Inleiding op de lesactiviteiten

Lesdoelen

- Leerlingen zijn in staat om bij actuele thema's een standpunt in te nemen en hierbij verschillende argumenten en voorbeelden te formuleren.
- Leerlingen nemen een reclamespot op en kunnen daarvoor een script ontwikkelen waarin verkoopargumenten worden gebruikt.
- Leerlingen kunnen met behulp van bijvoorbeeld een PowerPoint, waarin zij argumenten en voorbeelden opnemen, een gelezen boek aanprijzen aan medeleerlingen.
- Leerlingen kunnen hierover een gesprek voeren met medeleerlingen.
- Leerlingen kunnen in een argumentatieschema voorafgaand aan het schrijven argumenten opsommen en hieraan voorbeelden toevoegen.
- In hun tekst kunnen leerlingen hun argumenten door middel van structuur- en voegwoorden ordenen. Ze gebruiken voegwoorden als: 'nadat, zodat, doordat, voordat, totdat, dus, als, terwijl, zolang'. Ze gebruiken structuurwoorden als: 'ook is het zo dat, behalve dat, namelijk, daarnaast, daar komt nog bij.'
- Leerlingen kunnen in een gegeven structuur hun tekst opbouwen in een inleiding, kern en slot.

Voor groep 6 zijn negen lesactiviteiten ontwikkeld

- In de eerste drie bedenken leerlingen standpunten en argumenten bij een actueel thema. Ze werken met een argumentatieschema en doen ervaring op met typische betogende 'waarschuingswoordjes'. Door deze lessen leren de kinderen de strategie om eerst na te denken over de tekst door een schema te gebruiken en leren ze waarschuingswoordjes te gebruiken zodat de lezer het verhaal beter kan volgen.
- In de tweede reeks van drie lessen denken ze na over verkoopargumenten bij reclame-uitingen en bedenken ze zelf een script voor een sterspotje dat ze opnemen. Door deze lessen ervaren kinderen hoe verkoopargumenten via een script tot een reclamespotje kunnen leiden. Zij leren dus wederom de strategie om eerst na te denken en vervolgens pas het eindproduct te maken.
- De laatste reeks van drie activiteiten gaat over de argumenten waarom een boek voor anderen interessant zou kunnen zijn. Deze reeks eindigt met een boekpresentatie in trio's. Door deze lessen worden leerlingen gestimuleerd om voorafgaand aan een boekbespreking na te denken over de vraag op welke manier zij hun medeleerlingen willen overtuigen van hun mening over het gelezen boek.

Groep 6 activiteit 1

Ik zal eens uitleggen waarom ik dat vind!

Doel

- Leerlingen leren om bij een actueel thema een standpunt in te nemen en hierbij verschillende argumenten en voorbeelden te formuleren.

Materialen en voorbereiding

- Kies een actuele stelling van het Jeugdjournaal:
<http://jeugdjournaal.nl/vragen-en-stellingen/>
- Filmpje kinderdebat
<https://vimeo.com/channels/basisschooldebattoernooi>

Tijdsduur

45 minuten

Bordtekening

STELLING

Eens

Argument 1 + voorbeeld

Argument 2 + voorbeeld

Etc ...

Oneens

Argument 1 + voorbeeld

Argument 2 + voorbeeld

Etc ...

Inleiding

Start de les met het tonen van het filmpje. In dit filmpje is te zien hoe kinderen een standpunt innemen en dit onderbouwen met argumenten.

Geef de leerlingen voorafgaand aan het filmpje de volgende kijkvragen mee:

- Wat doen de kinderen in het filmpje?
- Welke meningen heb je gehoord?
- Hoe leggen ze hun mening uit?

Besprek na het bekijken van het filmpje de bovenstaande vragen en vraag de leerlingen welk kind het meest overtuigend overkomt en waarom. Besprek met de leerlingen dat dit o.a. ligt aan de hoeveelheid en sterkte van de argumenten.

Kern

Schrijf de stelling van het Jeugdjournaal op het bord. Laat de leerlingen vijf minuten in hun tafelgroepje praten over de stelling.

Vraag na vijf minuten welke leerlingen het eens zijn met de stelling en welke leerlingen oneens.

Laat de leerlingen die het eens zijn met de stelling aan de linkerkant van de klas plaatsnemen. De leerlingen die het oneens zijn, gaan aan de rechterkant zitten. Verdeel de partijen in groepjes van vier à vijf leerlingen.

Geef ieder groepje de opdracht om twee sterke argumenten met een voorbeeld te formuleren. Na ongeveer vijf minuten worden de verschillende argumenten klassikaal geïnventariseerd. Schrijf de argumenten overzichtelijk op het bord (zie bordtekening).

Slot

Besprek met leerlingen dat mensen verschillend kunnen denken over een onderwerp. Geef aan dat je altijd argumenten nodig hebt om mensen te overtuigen van jouw mening en dat je deze argumenten sterker kan maken door voorbeelden te gebruiken. Geef ook aan dat argumenten van anderen soms kunnen leiden tot nieuwe inzichten en een nieuwe mening. Je kunt een schema gebruiken om je argumenten en voorbeelden overzichtelijk weer te geven. **Let op!** Sla het gemaakte schema op zodat dit de volgende les weer gebruikt kan worden.

Vervolg

In de volgende les gaan de leerlingen zelf aan de slag met het maken van een argumentatieschema.

Groep 6 activiteit 2

Verschillen we van mening?

Doel

- Leerlingen kunnen bij een actueel thema een standpunt innemen en hierbij verschillende argumenten en voorbeelden formuleren.
- Leerlingen kunnen in een argumentatieschema verschillende argumenten opsommen en hieraan voorbeelden toevoegen.
- Ze zijn bereid zich te verdiepen in de argumenten van andere leerlingen.

Materialen en voorbereiding

- Zet het filmpje 'Voetbalgeweld' klaar op het digibord.
- Werkblad 6.2 voor ieder tweetal
- Voor ieder tweetal een kleine sticker

Tijdsduur

45 minuten

Inleiding

Start de les met een korte terugblik op activiteit 1. Wat hebben we in de vorige les gedaan en geleerd? Zorg dat er in ieder geval wordt gesproken over het argumentatieschema dat aan het einde van de les op het bord is gemaakt. Laat het schema nogmaals zien en bespreek het belang van argumenten en voorbeelden.

Kern

Laat het filmpje 'Voetbalgeweld' in zijn geheel zien. Spoel vervolgens het filmpje terug naar het argumentatieschema (1.24 minuut).

Stel de volgende vragen:

- Welk standpunt hebben de kinderen ingenomen?
- Welke argumenten noemen ze?
- Welke voorbeelden worden erbij genoemd?
- Wat is het nut van zo'n schema?

Besprek dat een argumentatieschema helpt om je gedachten te ordenen. Vertel de leerlingen dat zij nu zelf overzichtelijk hun standpunt gaan weergeven in een argumentatieschema. Schrijf drie actuele stellingen op het bord. Laat de leerlingen in tweetallen een stelling kiezen waarbij ze een argumentatieschema gaan invullen. Neem met de leerlingen nogmaals kort door waar het standpunt, de argumenten en het voorbeeld komen te staan. Laat de leerlingen in tweetallen aan het werk gaan.

Laat leerlingen met dezelfde stelling hun argumentatieschema uitwisselen. Geef de opdracht om kritisch te kijken naar de overeenkomsten en verschillen in de schema's. Geef ieder tweetal een kleine sticker. Deze plakken ze bij het beste argument van het andere team.

Schrijf de volgende hulpvragen op het bord:

- Welke argumenten hadden wij niet en welke wel?
- Wat vind je van de argumenten en voorbeelden?
- Welk argument vind je het best? Plak hier een sticker bij.

Slot

Ga met leerlingen in gesprek welke verschillen en overeenkomsten zij hebben gezien. Vraag ook waarom ze de sticker juist bij dat ene argument hebben geplakt.

Attendeer leerlingen erop dat mensen verschillende meningen kunnen hebben en dat het waardevol is om eerst met elkaar in gesprek te gaan. Zo komen de beste argumenten naar boven.

Vervolg

In een volgende activiteit werken de leerlingen met een argumentatieschema waar al structuurwoorden in staan.

Werkblad 6.2

Inleiding

Wat is jullie standpunt?

Wij vinden dat ...

Kern

Noem je argumenten en voorbeelden

Argumenten

Voorbeelden

Slot

Alles bij elkaar vinden wij dus dat ...

Groep 6 activiteit 3

Waarschuwingwoordjes: hier komt mijn mening!

Doel

- Leerlingen kunnen in een argumentatieschema verschillende argumenten opsommen en hieraan voorbeelden toevoegen.
- Ze kunnen hun argumenten door middel van structuurwoorden (waarschuwingwoorden) ordenen.

Materialen en voorbereiding

- Werkblad 6.3 voor ieder tweetal
- Zet het filmpje 'Groentes' klaar op het digibord.

Tijdsduur

45 minuten

Inleiding

Blik terug op de vorige activiteiten. Leerlingen hebben geleerd wat een standpunt is en hebben ervaring opgedaan met het bedenken van argumenten en voorbeelden om hun standpunt te onderbouwen.

Kern

Kijk samen met de leerlingen naar het videofragment 'Groentes'. Isa vertelt in dat filmpje wat zij vindt van het eten van groentes. Ze noemt ook argumenten waarom het eten van groentes gezond is. Stel na het kijken van het filmpje de volgende vragen:

- Wat is het standpunt van Isa over het eten van groentes?

Ze vindt groentes niet altijd lekker, maar vindt het wel verstandig om ze te eten, maar dan natuurlijk wel lekkere groentes.

- Welke argumenten gebruikt Isa om duidelijk te maken dat het belangrijk is om groente te eten?

Het is gezond, soms is het lekker en je moet leren in gezelschap gewoon mee te kunnen eten.

Zet daarna het filmpje stil op 2.29 minuten. De tekst verschijnt.

Schenk met nadruk aandacht aan de manier waarop Isa haar argumenten gestructureerd heeft.

Vraag de leerlingen: 'Aan welke zinnen kun je zien dat Isa met een standpunt gaat komen?'

Ze maakt duidelijk wat haar standpunt is met zinnen als: 'ik vind', 'ik ben ervan overtuigd'.

'Aan welke woorden kun je zien dat haar argumenten volgen?'

Aan deze waarschuwingswoorden (structuurwoorden) kun je zien dat haar argumenten komen: *ook is het zo, daarnaast ...*

Aan welk stukje kun je zien dat ze haar conclusie gaat opschrijven?

Haar conclusie begint ze met: 'Alles bij elkaar'.

Schrijf een actuele stelling op het bord. Laat leerlingen in tweetallen het argumentatieschema invullen. In dit argumentatieschema zijn de structuurwoorden al ingevuld.

Slot

Laat een aantal leerlingen hun argumentatieschema presenteren.

Werkblad 6.3

Wij vinden

Wij zijn ervan overtuigd dat

Ten eerste

Ook is het zo dat

Daarnaast

Alles bij elkaar

Groep 6 activiteit 4

Koop dit mensen! Bestel snel!

Doel

- Leerlingen kunnen verkoopargumenten bedenken bij een product dat ze willen verkopen.
- Leerlingen kunnen deze argumenten in een script verwerken, waarbij ze de argumenten ordenen met de woorden: 'Op de eerste plaats ...', 'Behalve dat ...', 'Daar komt nog bij ...', 'En tot slot ...'.

Materialen en voorbereiding

- Zet het filmpje van 'De Wonderschoen' klaar op het digibord.
- Werkblad 6.4.1. en 6.4.2 voor ieder tweetal.

Tijdsduur

45 minuten

Inleiding

Start een gesprek over 'reclame'. Dit kan aan de hand van de volgende vragen:

- Waarom wordt er reclame gemaakt?
- Op welke manieren wordt reclame gemaakt?
STER, kranten, tijdschriften, op shirts, in voetbalstadion ....
- Hoe bereikt de reclamemaker zijn doel?
Bijvoorbeeld door een bepaalde sfeer op te roepen: 'dat wil ik ook, daar wil ik bij horen', maar ook door argumenten te noemen. Een argument is dan een reden voor mensen om een product te willen kopen. Bijvoorbeeld: omdat het product spotgoedkoop is, of omdat het product van hoge kwaliteit is.

Kern

Kijk samen naar de videoclip waarin twee leerlingen reclame maken voor een 'wonderschoen'. Leerlingen kijken naar de clip 'De Wonderschoen' (start op 0.17 sec.) Vraag naar hun eerste reactie:

- Vonden jullie het een leuk filmpje?
- Zou je ook wel zo'n clipje kunnen maken?

Kijk het filmpje nog een keer. Lars en Isa noemen in het filmpje argumenten om hun wonderschoen te verkopen. Vraag de leerlingen om in tweetallen deze argumenten op werkblad 6.4.1 te schrijven. Er worden vier argumenten genoemd:

- De prijs: goedkoop.
- Luchtig: goed voor mensen met zweetvoeten.
- Snel: handig bij het nagels knippen, want er zit al een gat in.
- Licht: je kunt er vlug mee lopen.

Laat de leerlingen vervolgens in tweetallen bedenken welk product ze zelf zouden willen verkopen. Als ze het product bedacht hebben, bedenken ze vier argumenten die ze kunnen gebruiken om het product aan te prijzen. Gebruik je gevoel voor humor! Laat de leerlingen werkblad 6.4.2 gebruiken.

Slot

De leerkracht selecteert een aantal producten dat bedacht is en laat de leerlingen hun argumenten erbij noemen.

Vervolg

In de volgende activiteit wordt gewerkt aan een script voor een filmpje. Laat de leerlingen het product meenemen als het echt bestaat.

Werkblad 6.4.1

Welke argumenten noemen Lars en Isa: waarom moet je de wonderschoen zeker kopen? Je hoeft niet een hele zin op te schrijven. Als het kan is een trefwoord voldoende.

Werkblad 6.4.2

Namen:

en

Welk product willen jullie verkopen?

**VERSE
RECLAME**

Welke vier –ook grappige- argumenten kunnen jullie bedenken waarmee je mensen kunt verleiden het product te kopen?

1

2

3

4

Groep 6 activiteit 5

We bedenken een reclamespot!

Doel

- Leerlingen kunnen een script maken voor een reclamespot waarin verkoopargumenten worden gebruikt.
- In hun tekst kunnen leerlingen hun argumenten door middel van structuurwoorden (waarschuwingswoordjes) ordenen.

Materialen en voorbereiding

- Werkblad 6.5 voor ieder tweetal
- Zet het filmpje 'Dieren in het Circus' klaar op het digibord.

Tijdsduur

45 minuten

Inleiding

De leerlingen hebben de vorige les een product gekozen waarvoor ze reclame willen maken. Ook hebben ze vier argumenten bedacht. Vandaag werken ze samen aan een scriptje op basis waarvan ze een filmpje kunnen opnemen.

Leg uit wat de bedoeling is van deze les:

'We gaan een filmpje voorbereiden. In dat filmpje maken jullie reclame voor jullie product. In het filmpje zijn twee personen te zien. Iemand die het product wil verkopen en een zogenaamde deskundige. Om het filmpje goed op te nemen, moet je van tevoren goed nagedacht hebben over wat jullie allemaal gaan zeggen. In een script schrijf je de belangrijkste dingen op.'

Kern

Laat de leerlingen proberen het werkblad in te vullen. Leg de klas stil als de leerlingen (bijna) klaar zijn en laat in een korte instructie zien dat je ervoor moet zorgen dat de kijker van jouw filmpje weet dat er een argument komt. Leg aan de hand van het filmpje van Lars 'Dieren in het Circus' uit dat dit kan door *waarschuwingswoordjes* te gebruiken. Hij heeft een tekst bedacht waarin hij argumenten bedenkt waarom dieren niet in een circus horen. Bekijk het filmpje gezamenlijk:

- Wie kan de waarschuwingswoordjes vinden?

Schrijf de waarschuwingswoordjes op het bord:

- op de eerste plaats
- behalve dat
- daar komt nog bij dat
- en tot slot

Slot

Schrijf als afspraak op het bord de volgende schrijftip: 'Kijk in je script waar een argument begint.

Probeer nu in je script op de goede plaats de volgende woorden toe te voegen: -op de eerste plaats, -behalve dat, -daar komt nog bij dat, -en tot slot.'

Vervolg

Sluit af met afspraken voor de volgende keer. Misschien willen leerlingen zich verkleden of hebben ze attributen nodig. Laat de leerlingen in ieder geval het product dat ze willen verkopen de volgende keer meenemen.

Werkblad 6.5

Wie

Hoe heten de twee
personen uit jullie spotje?Moeten ze er op een
bepaalde manier uitzien?

Spullen

Heb je materialen nodig bij
het opnemen van je spotje?

Jullie hebben vier argumenten bedacht om het product te verkopen. Het spotje wordt een gesprek tussen de verkoper en de deskundige. Eerst komt er een korte inleiding van de verkoper. Schrijf in trefwoorden op wat daar gezegd wordt. Daarna komt er een gesprek tussen de verkoper en de deskundige. Alle vier de argumenten worden daarin besproken. Noteer ook wat er ongeveer gezegd wordt. Aan het eind sluit de verkoper het spotje af met een oproep om toch vooral te kopen!

Vul in het schema in wat er gezegd wordt. V betekent verkoper. D betekent deskundige.

Inleiding

V

Argument 1	V	
	D	
Argument 2	V	
	D	
Argument 3	V	
	D	
Argument 4	V	
	D	
Afsluiting	V	

Groep 6 activiteit 6

Licht, camera, actie!

Doel

- Leerlingen zijn in staat een reclamespot op te nemen op basis van een door henzelf ontworpen script en kunnen hierover een gesprek voeren met medeleerlingen.

Materialen en voorbereiding

- Zorg voor voldoende apparatuur
- Zorg dat elk tweetal ergens rustig kan zitten en organiseer dat er iemand is die kan opnemen.
- Vier memoblaadjes per tweetal

Tijdsduur

Afhankelijk van de mogelijkheden binnen de school en de organisatieaanpak.

De leerlingen nemen een clipje op. De organisatie ervan is afhankelijk van de mogelijkheden van de school. Is er videoapparatuur, kunnen tablets of mobieltjes gebruikt worden? Kan het tijdens zelfstandig werken of tijdens atelieruren op de middag?

Zijn er geen mogelijkheden: overweeg dan om in plaats van videoclipjes te kiezen voor korte sketches.

Kern

Geef de leerlingen vier memoblaadjes als geheugensteuntje mee. Deze worden op de tafel geplakt:

- op de eerste plaats
- behalve dat
- daar komt nog bij dat
- en tot slot

De leerlingen oefenen eerst een aantal keren zonder dat de camera draait. Wanneer ze zich 'veilig voelen' wordt een opname gemaakt. Het hoeft niet direct perfect te zijn. Neem desnoods een aantal sessies op. Uiteindelijk is één sessie bedoeld om gedeeld te worden met de groep.

Slot

Presenteer de filmpjes op het digitale schoolbord. Afhankelijk van de mogelijkheden kunnen de filmpjes verspreid over de week achtereenvolgens worden bekeken.

Mogelijke denkvragen bij de filmpjes:

- Wat vonden jullie het sterkste argument?
- Steek de hand op wanneer jullie waarschuwingswoordjes horen die verraden dat er een argument komt.
- Welk argument vonden jullie het grappigst?
- Wie kan er nog een argument bij bedenken

Groep 6 activiteit 7

Hoe verkoop ik een boek?

Doel

- Leerlingen kunnen met behulp van bijvoorbeeld een PowerPoint een gelezen boek aanprijzen aan medeleerlingen en kunnen daar argumenten bij gebruiken.
- Leerlingen kunnen hierover een gesprek voeren met medeleerlingen.

Materialen en voorbereiding

- Zet het filmpje 'Hoe werkt dat nou' klaar op het digibord.
- Vraag leerlingen van te voren om een gelezen boek mee te nemen.
- Voor elke leerling werkblad 6.7.
- Per groepje van vier een dobbelsteen.

Tijdsduur

45 minuten

Inleiding

Zorg dat de leerlingen een boek meenemen dat ze zelf hebben gelezen. Laat een aantal leerlingen aan de klas vertellen over hun leeservaringen:

- *Waarom las je dit boek?*
- *Wat vond je in het bijzonder interessant, leuk?*
- *Welke passage uit het boek wil je voorlezen, bijvoorbeeld omdat het grappig, interessant, onverwacht is?*
- *Waarom ben je dit boek gaan lezen? Heeft iemand je geadviseerd?*
- *Aan wie zou je het zeker wel of zeker niet aanraden dit boek te lezen?*

Kern

Vertel de leerlingen het volgende:

'Soms moet je gewezen worden op iets interessants. Het helpt als iemand je adviseert om een tentoonstelling te bezoeken, om een bepaalde camping te boeken, om naar een leuke tv-serie te kijken. Bij het kiezen van boeken is dat net zo: soms krijg je zin in een boek, omdat iemand anders erover vertelt.'

Kijk samen met de leerlingen naar het clipje van Kristie over het boek 'Hoe werkt dat nou?' Stel daarna de volgende vragen:

- Zijn jullie enthousiast geworden om dit boek te lezen en waarom wel of waarom niet?
- Voor welke lezers is het boek volgens Kristie vooral interessant?
- Welke argumenten noemt ze?

Je moet nieuwsgierig zijn, van knutselen en onderzoeken houden, interesse in techniek hebben.

Licht daarna het werkblad toe. Vertel de leerlingen dat ze allemaal een gelezen boek kiezen. Aan hen de opdracht om goed na te denken over de vraag: 'Aan wie zou je dit boek aanbevelen?'. Daarna moeten ze argumenten en voorbeelden bedenken die een ander duidelijk maken dat het een boek is dat het waard is gelezen te worden.

Slot

Vraag de leerlingen het werkblad te bewaren voor de volgende keer. Sluit af met een dobbelspel. Vertel de leerlingen dat ze de volgende keer na gaan denken over het gebruik van voegwoorden zoals: *1. nadat, 2. terwijl, 3. als, 4. zodat, 5. dus, 6. voordat*. Projecteer deze voegwoorden met nummer op het digitale bord. Elk groepje van vier leerlingen krijgt een dobbelsteen. Om de beurt wordt gegooid. Het aantal ogen correspondeert met een voegwoord. De opdracht luidt bij het gedobbelde voegwoord een goed lopende zin te maken.

Werkblad 6.7

Het boek dat ik wil aanbevelen heet:

De schrijver heet:

Welke argumenten zijn er waarom je dit boek goed vindt?

1

2

3

4

Kun je voorbeelden geven van wat er in het boek gebeurt?

Voor wie denk je dat dit boek vooral leuk is om te lezen?

Ik denk dat dit boek vooral interessant is voor kinderen die ...

Groep 6 activiteit 8

Hoe verkoop ik een boek?

Doel

- Leerlingen zijn in staat op basis van een schema een presentatie te ontwerpen waarin ze hun gelezen boek aanbevelen.
- Leerlingen kunnen in hun presentatie gebruik maken van voegwoorden zoals: nadat, terwijl, als, zodat, dus, voordat.

Materialen en voorbereiding

- Het schema uit activiteit 1 dat de leerlingen hebben bewaard
- Computers met PowerPoint
- Per tweetal oefenblad 6.8. plakzinnen

Tijdsduur

45 minuten

Inleiding

De leerkracht kijkt terug op de vorige activiteit. Leerlingen hebben in die activiteit argumenten bedacht om een boek aan te bevelen aan nieuwe lezers. Ook deden ze ervaring op met het gebruiken van voegwoorden. Vertel de leerlingen dat ze tijdens deze activiteit een presentatie maken voor een boek waarin voegwoorden gebruikt zullen worden.

Kern

Leg aan de leerlingen uit aan welke eisen de presentatie moet voldoen:

- Eerst moet de naam van het boek en de naam van de schrijver duidelijk zijn. Misschien kan een plaatje van het boek in Google gevonden worden dat kan worden toegevoegd.
- Daarna maken ze een aantal dia's met argumenten waarom men dit boek zou moeten lezen. Noem de argumenten én probeer een mooi voorbeeld uit het boek te vinden.
- Sluit af met een dia waarin je vertelt voor welk type lezer dit boek vooral geschikt is.

Bespreek het uitgebreid, zodat alles duidelijk is voor de leerlingen. Benadruk dat de leerlingen gebruik moeten maken van vier van de volgende voegwoorden: nadat, terwijl, als, zodat, dus en voordat.

Voordat de leerlingen gaan schrijven wordt kort een plakzinoefening gedaan. Leerlingen krijgen in duo's oefenblad 6.8 met zinnen die ze binnen vijf minuten op de juiste manier moeten verbinden met een voegwoord. De leerkracht sluit dit onderdeel af door de zinnen op het bord aan elkaar te plakken. Wijs de leerlingen erop dat sommige woorden soms van vorm veranderen of misschien zelfs verdwijnen.

- 1 Voordat je dit boek leest, moet je veel van dieren weten.
- 2 Nadat je het boek uit hebt, weet je veel van de geschiedenis van de Noormannen.
- 3 Terwijl je dit boek leest, krijg je zin om te lachen.
- 4 In dit boek staat veel te lezen over heksen, dus is het geschikt voor kinderen die van griezelen houden.
- 5 Als je niet van techniek houdt, kun je dit boek over techniek beter niet lezen.
- 6 Na het lezen van dit boek weet je alles over vulkanen, zodat je er wel een spreekbeurt over kunt houden.

Slot

De leerlingen werken hun presentatie uit. Spreek af dat nadat de presentatie gereed is, de leerlingen deze daadwerkelijk aan elkaar gaan presenteren.

Oefenblad 6.8

Maak van twee zinnen één zin. Gebruik het voegwoord om ze aan elkaar te plakken.

Je leest dit boek.

Je moet veel van dieren weten.

Voordat

Je hebt het boek uit.

Je weet heel veel van de geschiedenis van de Noormannen.

Nadat

Je krijgt zin om te lachen.

Je leest dit boek.

Terwijl

In dit boek staat veel te lezen over heksen.

Het boek is geschikt voor kinderen die van griezelen houden.

Dus

Je houdt niet van techniek.

Je kunt dit boek over elektriciteit beter niet lezen.

Als

Je weet na het lezen van dit boek alles over vulkanen.

Je kunt er nu wel een spreekbeurt over houden.

Zodat

Groep 6 activiteit 9

Praten over een boek

Doel

- Leerlingen kunnen met argumenten en voorbeelden een gelezen boek aanprijzen aan medeleerlingen.
- Leerlingen kunnen over een leeservaring een gesprek voeren met medeleerlingen en een leesadvies geven.

Materialen en voorbereiding

- Afhankelijk van de gekozen organisatievorm
- Werkblad 6.9 per groepje

Tijdsduur

Afhankelijk van organisatievorm

Inleiding

Organiseer op welke manier de boekpresentaties worden gehouden. Dat kan het best in een combinatie van presentaties in twee- of drietallen én een klein aantal centrale groepspresentaties.

Kern

Verdeel de klas in drietallen. Vertel de leerlingen dat ze aan elkaar hun boekbespreking zullen presenteren. Afhankelijk van de mogelijkheden (beschikbaarheid van tablets, laptops) kan er ook gekozen worden voor presentaties op verschillende momenten in de week.

Licht het gesprekswerkblad toe. Het is de bedoeling dat deze na de presentatie van de ene leerling door de andere twee wordt ingevuld.

- 'Lijkt dit boek je een interessant boek om binnenkort te lezen?'

ja, want ...

nee, want ...

- Wat vond je het best aan deze boekpresentatie?
- Wat had misschien nog beter gekund in de presentatie?

Organiseer daarnaast één of twee centrale boekbesprekingen. Geef de leerlingen tijdens deze bespreking de opdracht om:

- Aan te geven welke argumenten er gebruikt worden.
- Aan te geven welke voegwoorden gebruikt zijn. En als ze niet gebruikt werden, hoe ze dan kunnen worden toegevoegd.

Slot

De leerkracht rondt het projectje betogend schrijven af. Een terugblik met de vraag aan leerlingen waar ze van genoten hebben, wat ze moeilijk vonden en wat het belangrijkste is dat ze hebben geleerd.

Werkblad 6.9

'Lijkt dit boek je een interessant boek om binnenkort te lezen?'

Ja, want

Nee, want

Wat vond je het best aan deze boekpresentatie?

Cool Te gek
Wauw Goed gedaan
Super

Wat had misschien nog beter gekund in de presentatie?

Activiteiten groep 7

[http://www.iselinge.nl/ih_nl/
betogendschrijven.php](http://www.iselinge.nl/ih_nl/betogendschrijven.php)

Groep 7

Inleiding op de lesactiviteiten

Lesdoelen

- Leerlingen zijn in staat om bij actuele thema's een standpunt in te nemen en hierbij zowel argumenten als tegenargumenten te formuleren en voorbeelden te noemen.
- Leerlingen kunnen door middel van een brief of e-mail aandacht vragen voor hun standpunt, waarin ze argumenten en tegenargumenten noemen, afgestemd op de ontvanger.
- De leerlingen kunnen in een korte tekst betogen waarom een hoofdpersoon uit een boek, film of game hen aanspreekt en kunnen daarbij argumenten en voorbeelden geven.
- Leerlingen kunnen in een argumentatieschema voorafgaand aan het schrijven verscheidene argumenten en tegenargumenten opsommen en hieraan voorbeelden toevoegen.
- In hun tekst kunnen leerlingen hun argumenten door middel van structuur- en voegwoorden ordenen. Ze gebruiken voegwoorden als: alhoewel, zelfs, tenzij, ondanks, hoewel, vanwege, daardoor, wanneer en zodra. Ze gebruiken structuurwoorden als 'aan de andere kant, in tegenstelling tot, bovendien.
- Leerlingen kunnen in hun tekst zelf de structuur inleiding, kern, slot toepassen.

Voor groep 7 zijn acht lesactiviteiten ontwikkeld

- De eerste reeks bestaat uit twee activiteiten waarin leerlingen een standpunt innemen en oefenen met een argumentatieschema. Door deze lessen leren de kinderen de strategie om met vooraf gemaakte argumentatieschema's hun meningen te ordenen.
- De tweede reeks bestaat uit drie activiteiten waarin wordt geoefend met voor-en tegenargumenten, voeg- en structuurwoorden en een argumentatieschema. Op basis hiervan schrijven ze uiteindelijk een brief. Door deze lessen leren de kinderen in een brief hun argumenten te ordenen, waarbij ze gebruik maken van voeg- en structuurwoorden. Daarbij leren ze de strategie om een argumentatieschema te vertalen naar een brief.
- Tot slot bestaat de derde reeks uit drie activiteiten waarin wordt gewerkt aan een korte tekst over een hoofdpersoon uit een boek, game of film. Leerlingen gaan aan de slag met de structuur 'inleiding, kern, slot' en voeg- en structuurwoorden in hun tekst. Door deze lessen leren de kinderen in een bespreking een structuur van inleiding, kern en slot te gebruiken.

Groep 7 activiteit 1

Overtuigen, daar moet je je best voor doen.

Doel

- Leerlingen leren om bij een thema een standpunt in te nemen en hierbij argumenten met voorbeelden te bedenken.
- Leerlingen leren dat je met sterke argumenten en voorbeelden iemand kunt overtuigen van jouw mening.

Materialen en voorbereiding

- Zet het filmpje 'Vuurwerk' klaar op het digibord.

Tijdsduur

30 minuten

Bordtekening

STELLING

Eens

Argument 1 + voorbeeld

Argument 2 + voorbeeld

Etc ...

Oneens

Argument 1 + voorbeeld

Argument 2 + voorbeeld

Etc ...

Inleiding

Start de les met het tonen van het filmpje. In dit filmpje is te zien hoe Wessel een standpunt inneemt en dit onderbouwt met argumenten.

Geef de leerlingen voorafgaand aan het filmpje de volgende kijkvragen mee:

- Wat doet Wessel in het filmpje? *Wessel vertelt of hij vindt dat kinderen van groep 7 vuurwerk mogen afsteken. Hij legt ook uit waarom hij dat vindt.* *noemt hij argumenten tegen het zelfstandig afsteken van vuurwerk.*
- Hoe legt hij zijn mening uit? *Hij zegt eerst wat zijn mening is en noemt argumenten waarom kinderen vuurwerk mogen afsteken, daarna*
- Welke argumenten heb je gehoord? *Hij geeft vier argumenten (1. Het is feestelijk. 2. Het is een traditie. 3. Je moet het leren (4. Het is gezellig), daarna geeft hij drie tegenargumenten (1. Het is duur. 2. Het is gevaarlijk. 3. Honden zijn er bang voor.).*

Bespreek na het bekijken van het filmpje de bovenstaande vragen en vraag de leerlingen of ze Wessel overtuigend vinden overkomen en waarom. Bespreek met de leerlingen dat dit o.a. ligt aan de hoeveelheid en sterkte van de argumenten.

Kern

Schrijf de stelling van het filmpje op het bord: Ik vind dat kinderen van groep 7 vuurwerk mogen afsteken.

Laat de leerlingen vijf minuten in hun tafelgroepje praten over de stelling. Vraag na vijf minuten welke leerlingen het eens zijn met de stelling en welke leerlingen oneens. Laat de leerlingen die het eens zijn met de stelling aan de linkerkant van de klas plaatsnemen. De leerlingen die het oneens zijn, gaan aan de rechterkant zitten. Verdeel de partijen in groepjes van drie leerlingen. Geef ieder groepje de opdracht om twee sterke argumenten met een voorbeeld te formuleren. Na ongeveer vijf minuten worden de verschillende argumenten klassikaal geïnventariseerd. Schrijf de argumenten overzichtelijk op het bord, zie bordtekening.

Slot

Bespreek met leerlingen dat mensen verschillend kunnen denken over een onderwerp. Geef aan dat je altijd argumenten nodig hebt om mensen te overtuigen van jouw mening en dat je deze argumenten sterker kan maken door voorbeelden te gebruiken. Geef ook aan dat je soms van mening kunt veranderen door overtuigende argumenten van een ander. Je kunt een schema gebruiken om je argumenten en voorbeelden overzichtelijk weer te geven.

Let op! Sla het gemaakte schema op zodat dit de volgende les weer gebruikt kan worden.

Vervolg

In de volgende activiteit gaan de leerlingen zelf aan de slag met het argumentatieschema.

Groep 7 activiteit 2

Even overleggen

Doel

- Leerlingen kunnen in een argumentatieschema voorafgaand aan het schrijven hun verschillende argumenten en tegenargumenten opsommen en hieraan voorbeelden toevoegen.
- Leerlingen leren dat het waardevol kan zijn om met anderen te spreken over (verschillende) meningen.

Materialen en voorbereiding

- Werkblad 7.2 voor ieder tweetal
- Zet het filmpje 'Gamen' klaar op het digibord.
- Kleine stickers
- Bedenk voorafgaand aan de activiteit drie actuele stellingen.

Tijdsduur

45 minuten

Inleiding

Start de les met een korte terugblik op activiteit 1. Wat hebben we in de vorige les gedaan en geleerd?

Zorg dat er in ieder geval wordt gesproken over het argumentatieschema dat aan het einde van de les op het bord is gemaakt. Laat het schema nogmaals zien en bespreek het belang van argumenten en voorbeelden.

Kern

Laat het filmpje zien. Spoel vervolgens het filmpje terug naar het argumentatieschema. Stel de volgende vragen:

- Welk standpunt heeft Twan ingenomen? *Twan vindt dat je zelf wel kunt bepalen of en hoe lang je wilt gamen.*
- Welke argumenten noemt hij? *Hij noemt drie argumenten: gamen is leuk, je leert ervan (Engels) en je wordt er vlug van.*
- Noemt hij ook tegenargumenten? *Ja.*
- Zo ja, welke? *Hij noemt drie tegenargumenten: je komt minder buiten en beweegt daardoor minder; je krijgt minder vrienden en je kunt er verslaafd door raken.*
- Welke voorbeelden worden erbij genoemd? *Hij geeft als voorbeeld dat je dik wordt en dat je je opsluit op je kamer.*

Vertel de leerlingen dat zij nu zelf overzichtelijk hun standpunt gaan weergeven in een argumentatieschema. Schrijf drie actuele stellingen op het bord. Laat de leerlingen in tweetallen een stelling kiezen waarbij ze een argumentatieschema gaan invullen. Neem met de leerlingen nogmaals kort door waar het standpunt, de argumenten, tegenargumenten en het voorbeeld komen te staan. Laat de leerlingen in tweetallen aan het werk gaan met werkblad 7.2.

Laat leerlingen met dezelfde stelling hun argumentatieschema uitwisselen. Geef de opdracht om kritisch te kijken naar de overeenkomsten en verschillen in de schema's. Geef ieder tweetal een kleine sticker om bij het beste argument van het andere team te plakken.

Laat leerlingen na de uitwisseling nogmaals hun eigen schema bekijken. Willen zij, op basis van wat zij van het andere groepje hebben gehoord of gelezen, hun argumentatieschema nog aanpassen of aanvullen?

Slot

Ga met leerlingen in gesprek welke verschillen en overeenkomsten zij hebben gezien. Vraag ook waarom ze de sticker juist bij dat ene argument hebben geplakt.

Attendeer leerlingen er op dat mensen verschillende meningen kunnen hebben en dat het waardevol is om eerst met elkaar in gesprek te gaan. Zo komen de beste argumenten naar boven.

Werkblad 7.2

Ons standpunt:

Argument voor

Voorbeeld

Argument tegen

Voorbeeld

Argument voor

Voorbeeld

Argument tegen

Voorbeeld

Groep 7 activiteit 3

Geachte, lieve, beste ...

Doel

- Leerlingen leren dat in een brief of e-mail aandacht gevraagd kan worden voor een standpunt.
- Leerlingen leren welke onderdelen ze in een brief of e-mail moeten verwerken en op welke wijze ze dit kunnen beschrijven.

Materialen en voorbereiding

- Zet het filmpje 'Voetbalplaatjes' klaar op het digibord.
- Voorbeelden van een brief, ansichtkaart of e-mail

Tijdsduur

30 minuten

Inleiding

Start de les met het voorlezen van een ansichtkaart, e-mail of een officiële brief. Inventariseer met de leerlingen waar je aan moet denken bij het schrijven van een brief, e-mail of kaart.

Wat moet je absoluut vermelden?

Zijn er verschillen bij een brief, e-mail of kaart?

Maak hiervan een overzicht op het bord:

WAT MOET JE VERMELDEN?

Datum, Aanhef, Afzender
Inhoud/boodschap

WAAR MOET JE REKENING MEE HOUDEN?

Is de boodschap duidelijk?
Past de inhoud bij de aanhef?
Is het een formele of informele tekst?

Kern

Laat de leerlingen vervolgens het filmpje zien. Schrijf de volgende vragen op het bord:

- Aan wie schrijft Twan deze brief? *Aan de meneer of mevrouw van Albert Heijn.*
- Gebruikt hij hiervoor de juiste aanhef en zinnen? *De aanhef is beleefd, de zinnen zijn goed.*
- Wat wil Twan bereiken? *Hij wil graag dat zijn album vol komt en hoopt dat Albert Heyn deze wil sturen.*
- Denk je dat dat zal lukken? *Hij geeft goede argumenten. Misschien helpt het dat hij zegt dat zijn moeder een trouwe klant is en Albert Heyn de beste winkel vindt.*
- Zou je nog een andere aanhef kunnen gebruiken? *Bijvoorbeeld: 'Geachte meneer of mevrouw'*
- Heeft hij genoeg informatie over zichzelf gegeven? *Jawel, nóg beter zou zijn geweest dat hij ook zijn achternaam had vermeld.*
- Mis je iets? *Andere relevante gegevens staan er in.*
- Gebruikt hij goede argumenten in zijn brief? *Hij gebruikt 3 sterke argumenten: een leeg boek is niet de bedoeling, zijn favoriete speler ontbreekt én zijn moeder is een trouwe klant.*

Laat de leerlingen de vragen in vijf minuten met hun tafelgroepje bespreken. Laat de leerlingen een cijfer tussen 1 en 10 geven en dit beargumenteren.

Slot

Van ieder groepje mag één leerling kort aangeven wat het groepje van de brief vindt en welk cijfer ze hebben gegeven.

Vervolg

In de volgende les schrijven de kinderen zelf een argumentatieschema.

Groep 7 activiteit 4

Een beetje structuur in de tekst

Doel

- Leerlingen leren de betekenis van de structuur- en voegwoorden *aangezien, hoewel, tenzij, aan de andere kant en in tegenstelling tot*.
- Leerlingen leren hun standpunt met argumenten en voorbeelden te ordenen in een argumentatieschema en verwerken hierin ook de structuur- en voegwoorden.

Materialen en voorbereiding

- Zet het filmpje 'De Plofkip' klaar op het digibord.
- Oefenblad 7.4. voor ieder tweetal
- Werkblad 7.4. voor iedere leerling
- Kies voorafgaand aan de activiteit een geschikte stelling van de website van het Jeugdjournaal: www.jeugdjournaal.nl.

Tijdsduur

45 minuten

Inleiding

Blik samen met de leerlingen terug op de vorige activiteit. Wat waren de aandachtspunten bij het schrijven van een goede brief waarin je je standpunt duidelijk wil maken? Vertel dat de leerlingen deze les aan de slag met het leren gebruiken van diverse structuur- en voegwoorden om argumenten te ordenen. Bespreek met de leerlingen wat het nut van voeg- en structuurwoorden zijn. Voegwoorden plakken twee zinnen aan elkaar en zorgen dat de inhoud van beide zinnen een goed lopend verhaal vormen. Met structuurwoorden ('waarschuwingswoordjes') waarschuw je de lezer dat er bijvoorbeeld een nieuw argument komt of een conclusie. De structuur- en voegwoorden die gebruikt worden zijn: *alhoewel, zelfs, tenzij, ondanks, hoewel, vanwege, wanneer, zodra*. De leerlingen krijgen de gatentekst (oefenblad 7.4) en gaan de tekst in tweetallen invullen. Bespreek de oefening daarna klassikaal. Als eventuele uitbreiding van de oefening kunnen leerlingen zelf zinnen bedenken waarin ze het voegwoord weglaten. Anderen proberen te ontdekken welk woord passend is.

Kern

Laat de leerlingen het filmpje 'De Plofkip' zien, waarin Demi verschillende structuur- en voegwoorden gebruikt om haar verhaal te ordenen. Geef de leerlingen de kijkopdracht om op zoek te gaan naar structuur- en voegwoorden. De leerlingen mogen ze opschrijven. Bekijk en bespreek daarna de tekst van Demi waarbij de woorden herkenbaar zijn aangegeven, 3:35 minuut.

Schrijf een stelling, bijvoorbeeld van het Jeugdjournaal, op het bord. Vertel de leerlingen dat ze over deze stelling een brief gaan schrijven naar ... (afhankelijk van de gekozen stelling). De leerlingen krijgen 5 minuten om in hun tafelgroepje de stelling te bespreken. De leerlingen krijgen vervolgens een argumentatieschema om hun standpunten individueel uit te werken.

In het oranje vak schrijven ze hun standpunt. In de linker tabel schrijven ze hun argumenten voor deze stelling. De blauwe vakjes kunnen ze gebruiken om structuur- of voegwoorden in te plaatsen waar ze de brief straks mee kunnen structureren. Hetzelfde geldt voor de tabel met tegenargumenten. Wijs de leerlingen op het groene vak. Hierin staat een structuurwoord dat ze in de tekst kunnen gebruiken om aan te geven dat er naast hun voorargumenten ook tegenargumenten zijn.

Slot

Er wordt feedback gevraagd van de leerlingen op het argumentatieschema, niet inhoudelijk maar over de ervaringen ermee. Bijvoorbeeld: helpt het je om straks een goede brief te schrijven? En helpen de voeg- en structuurwoorden je op weg?

Vervolg

In de volgende les gebruiken de leerlingen hun argumentatieschema om een brief te schrijven naar ... (afhankelijke van de gekozen stelling). Bewaar dus de argumentatieschema's!

Oefenblad 7.4

In de tekst op dit werkblad ontbreken sommige voegwoorden. Probeer samen te bedenken welke voegwoorden op de plaatsen van de puntjes kunnen komen. Woorden waar je uit kunt kiezen zijn:

alhoewel

zelfs

tenzij

ondanks

hoewel

vanwege

wanneer

zodra

Alle woorden moeten in ieder geval één keer gebruikt worden, misschien zelfs vaker.
Let op: sommige woorden passen op meerdere plekken in de tekst.

Groep 7 gaat op schoolreis

..... groep 7 al vaker op schoolreisjes is geweest, vinden alle kinderen het nog steeds heel spannend!
..... de bus voor de school stopt beginnen alle kinderen te roepen. Juf Marlies heeft er ook heel veel zin in, ... alle drukte van de kinderen.
Ze mag eindelijk de locatie verklappen, ... de kinderen weer stil zijn geworden. Ze gaan naar de Apenheul!
..... Tessa vindt het leuk, ... haar angst voor grote apen. Tessa wil alle apen van dichtbij bekijken, ..., de allergrootste aap durft ze misschien toch niet. .... de lange rit in de bus hebben alle kinderen een lunchpakketje gemaakt. Ze mogen van de juf niet teveel snoepen, ... ze het delen met haar. Genoeg gekletst, het is tijd om te gaan!

Goede antwoorden gatentekst

Hoewel groep 7 al vaker op schoolreisjes is geweest, vinden alle kinderen het nog steeds heel spannend!
Zodra de bus voor de school stopt beginnen alle kinderen te roepen. Juf Marlies heeft er ook heel veel zin in, **ondanks** alle drukte van de kinderen.
Ze mag eindelijk de locatie verklappen, **wanneer** de kinderen weer stil zijn geworden. Ze gaan naar de Apenheul!
Zelfs Tessa vindt het leuk, **ondanks** haar angst voor grote apen. Tessa wil alle apen van dichtbij bekijken, **alhoewel**, de allergrootste aap durft ze misschien toch niet. **Vanwege** de lange rit in de bus hebben alle kinderen een lunchpakketje gemaakt. Ze mogen van de juf niet teveel snoepen, **tenzij** ze het delen met haar. Genoeg gekletst, het is tijd om te gaan!

Werkblad 7.4

Dit is mijn standpunt:

Dit zijn mijn argumenten:

Dit zijn tegenargumenten:

Aan de andere kant ...

Groep 7 activiteit 5

Een brief aan ...

Doel

- Leerlingen kunnen door middel van een brief of e-mail aandacht vragen voor hun standpunt, waarin ze argumenten en tegenargumenten noemen, afgestemd op de ontvanger.
- In hun tekst kunnen leerlingen hun argumenten door middel van structuur- en voegwoorden ordenen.

Materialen en voorbereiding

- Inge vulde argumentatieschema's van de vorige les.

Tijdsduur

50-60 minuten

Inleiding

Start de les met een korte terugblik op activiteit vier waarin leerlingen hebben gewerkt met voeg- en structuurwoorden en een argumentatieschema.

De leerlingen gaan nu zelf aan de slag met het schrijven van een brief waarin ze hun standpunt beargumenteren. Ze gebruiken hiervoor hun argumentatieschema. Bepaal samen met de leerlingen aan wie de brief geschreven wordt.

Kern

De leerlingen gaan aan de slag met een brief waarin ze hun argumenten over de stelling uit de vorige les uiteenzetten. Vraag of de leerlingen nog weten waar ze aan moeten denken bij het schrijven van een brief. Op het bord schrijft u enkele aandachtspunten:

- Datum, aanhef en afzender
- Inhoud met aandacht voor woordgebruik en zinsopbouw
- Standpuntbepaling en argumenten
- Gebruik van voegwoorden en structuurwoorden

Bespreek met de leerlingen hoe de brief kan worden afgestemd op de lezer. Voor je beste vriend gebruik je bijvoorbeeld een andere aanhef dan voor de burgemeester. Kortom: welke 'taal' gebruik je in de brief?

Wijs de leerlingen erop dat ze de structuur- en voegwoorden die ze de vorige les hebben gebruikt, opnieuw gaan gebruiken om hun argumenten logisch op te bouwen. Zorg er daarnaast voor dat ze het structuurwoord uit de groene balk gebruiken om aan te geven dat er tegenargumenten worden beschreven.

Slot

Laat de leerlingen in tweetallen controleren of ze alle aandachtspunten van het bord in hun brief hebben beschreven. Onderdelen die ontbreken of verbeterd kunnen worden, worden genoteerd. Vervolgens kan de leerling zijn brief hiermee aanpassen.

Vraag enkele leerlingen om sterke punten uit de brief van de ander te noemen. Dit kan bijvoorbeeld gaan over de opbouw of de inhoud van de argumenten.

Groep 7 activiteit 6

Spreekt de hoofdpersoon mij aan?

Doel

- Leerlingen leren te beargumenteren waarom een hoofdpersoon uit een boek, film of game hen aanspreekt.

Materialen en voorbereiding

- Zet het filmpje 'Opi Kas' klaar op het digibord.
- Werkblad 7.6 voor iedere leerling
- Vraag leerlingen een aantal dagen van te voren om één van de volgende dingen mee te nemen:
  - Een boek dat zij hebben gelezen.
  - Een film die zij hebben gezien.
  - Een game die zij hebben gespeeld.

Tijdsduur

45 minuten

Inleiding

Zorg dat de leerlingen een boek, film of game meenemen. Laat de leerlingen in tweetallen praten over hun ervaringen:

- Waarom las je dit boek, keek je de film of speelde je de game?
- Welke passage uit het boek wil je voorlezen, welke scene uit deze film of welk onderdeel uit de game wil je laten zien, omdat het grappig, interessant, spannend of onverwacht is?
- Spreekt de hoofdpersoon jou aan? Waarom?

Kern

Vertel de leerlingen het volgende:

De hoofdpersoon is het personage door wiens ogen wij een verhaal beleven, zoals in een boek of film.

Bij een game is de hoofdpersoon het karakter waarmee wij de game spelen.

De hoofdpersoon is betrokken bij het verhaal en heeft een probleem dat hij moet oplossen.

De hoofdpersoon kan jou aanspreken. Je kan je verplaatsen in de hoofdpersoon en leeft met hem of haar mee. Je vindt zijn of haar karaktereigenschappen leuk en bent het eens met zijn acties.

Soms spreekt de hoofdpersoon jou niet aan. Je kan je niet in hem verplaatsen en leeft niet met hem mee. Je houdt niet van zijn karaktereigenschappen en bent het totaal niet eens met zijn acties.

Kijk samen naar het filmpje waarin Demi vertelt over *Opi Kas*.

Stel de volgende kijkvragen:

- Spreekt de hoofdpersoon Demi wel of niet aan?
- Welke argumenten noemt ze?
- Welke voorbeelden noemt ze?

Licht het werkblad toe. Vertel de leerlingen dat ze een boek, film of game kiezen die zij gelezen, gezien of gespeeld hebben. Aan hen de opdracht om na te denken over de vraag: "Spreekt de hoofdpersoon mij aan?". Daarna bedenken ze argumenten met voorbeelden om hun mening te onderbouwen.

Slot

De leerlingen wisselen hun werkbladen uit. De leerlingen geven feedback op de argumenten en de voorbeelden. Vind je het sterke argumenten? Waarom wel of niet? Zou je door het lezen van deze argumenten het boek ook willen lezen/film willen kijken/ game willen spelen? Neem de werkbladen in en bewaar deze voor de volgende activiteit.

Werkblad 7.6

De hoofdpersoon heet:

Ik vind de hoofdpersoon:

Argument:

Voorbeeld:

Groep 7 activiteit 7

Deze film moet je zien!

Doel

- Leerlingen kunnen in een korte tekst betogen waarom een hoofdpersoon uit een boek, film of game hen aanspreekt en kunnen daarbij argumenten en voorbeelden geven.
- Leerlingen kunnen in hun tekst zelf de structuur inleiding, kern en slot toepassen.
- De leerlingen oefenen met het maken van zinnen met voegwoorden.

Materialen en voorbereiding

- Inge vulde werkbladen van de vorige les.
- Zet het filmpje 'Opi Kas' klaar op het digibord.
- Dobbelsteen voor ieder drie- of viertal.
- Oefenblad 7.7 voor ieder drie- of viertal.

Tijdsduur

45 minuten

Inleiding

Blik terug op de vorige activiteit. Leerlingen hebben argumenten en voorbeelden bedacht waarmee zij illustreren of een hoofdpersoon hen wel of niet aanspreekt.

Vertel de leerlingen dat zij aan de hand van het ingevulde werkblad een korte betogende tekst gaan schrijven.

Kern

Leg uit dat een tekst wordt opgebouwd volgens de structuur: inleiding, kern, slot. Vertel dat de leerlingen het filmpje van Demi opnieuw gaan kijken om te ontdekken wat er in de inleiding, de kern en het slot staat.

Pauzeer het filmpje op 2.00 minuten. Laat de leerlingen de woorden inleiding, kern, slot opschrijven. Laat de leerlingen in tweetallen beslissen welke tekst bij welk kopje hoort. Daarna schrijven zij in trefwoorden op wat er in elk stuk tekst wordt beschreven. Inventariseer en bespreek de antwoorden.

Nu zijn de leerlingen klaar om hun tekst te schrijven. Bespreek hoe de opbouw van de teksten eruit zal zien:

- Inleiding: Je beschrijft welk boek je hebt gelezen, film je hebt gezien of game je hebt gespeeld. Je benoemt wie de hoofdpersoon is. Je vertelt of de hoofdpersoon jou wel of niet aanspreekt.
- Kern: In de kern staan jouw argumenten met de voorbeelden. Jouw mening wordt uitgelegd.
- Slot: Je vertelt de lezer waarom zij de hoofdpersoon juist wel of niet moeten leren kennen.

Slot

Vraag de leerlingen het werkblad en hun tekst te bewaren voor de volgende keer. Sluit af met een dobbelspel. Leerlingen spelen dit in groepjes van drie of vier. De leerlingen dobbelen om de beurt. Het aantal ogen dat ze gooien correspondeert met een voegwoord op werkblad 7.7. De leerling die gedubbeld heeft maakt met dit voegwoord een zin. Alle groepsgenoten beoordelen of de zin klopt en wat er eventueel anders kan. Daarna mag de volgende leerling dobbelen.

Vertel de leerlingen na het spel dat ze de volgende keer na gaan denken over het gebruik van voegwoorden zoals: *alhoewel, zodra, ondanks, daardoor, tenzij, vanwege*.

Oefenblad 7.7

Uitleg van de activiteit

Gooi om de beurt met de dobbelsteen en maak een zin met het woord.

De andere kinderen controleren of het een goede zin is.

1. alhoewel

4. daardoor

2. zodra

5. tenzij

3. ondanks

6. vanwege

Groep 7 activiteit 8

De tekst is bijna af ...

Doel

- Leerlingen kunnen in een korte tekst betogen waarom een hoofdpersoon uit een boek, film of game hen aanspreekt en kunnen daarbij argumenten en voorbeelden geven.
- In hun tekst kunnen leerlingen hun argumenten door middel van structuur- en voegwoorden ordenen.

Materialen en voorbereiding

- Teksten van leerlingen van de vorige les
- Zet het filmpje 'De Plofkip' klaar op het digibord.
- Oefenblad 7.8 Maak setjes van vijf kaartjes met de zinnen en een uitlegkaart voor ieder tweetal

Tijdsduur

45 minuten

Inleiding

Tijdens de vorige activiteit hebben de leerlingen een betogende tekst geschreven en het dobbelspel gespeeld. Tijdens deze les zullen de leerlingen voeg- en structuurwoorden gaan aanbrengen in hun tekst.

Om de voegwoorden te herhalen begin je met de plakzinnen-activiteit (oefenblad 7.8.). Leerlingen krijgen in tweetallen vijf kaartjes waarop twee losse zinnen en een voegwoord staan. Daarbij krijgen ze de opdracht om de twee zinnen aan elkaar te plakken met het gegeven voegwoord. Bespreek klassikaal de oplossingen van de leerlingen en schrijf de kloppende zinnen op het bord, zodat alle leerlingen ze nog eens kunnen bekijken. Er zijn meer antwoorden mogelijk.

Kern

Schrijf de volgende voegwoorden op het bord: alhoewel, zodra, ondanks, daardoor, tenzij en vanwege. Vraag de leerlingen om hun tekst door te lezen. Daag hen uit om zinnen aan elkaar te plakken (of te herschrijven) met de voegwoorden.

De leerlingen gaan hun tekst herschrijven door voegwoorden toe te voegen. Vertel de leerlingen dat ze in de vorige les al structuur hadden aangebracht door middel van een inleiding, een kern en een slot. Vertel dat ze die structuur net hebben verbeterd met de voegwoorden, maar dat ze nu nog meer structuur kunnen aanbrengen met structuurwoorden.

Bekijk het filmpje van Demi over de Plofkip.

Stel de volgende vragen:

- Welke structuurwoorden gebruikt Demi?
- Wanneer gebruikt ze een structuurwoord?
- Waarom worden structuurwoorden gebruikt?

Leg de opdracht uit. Vertel dat de leerlingen hun tekst nu in het net gaan schrijven. In deze nette versie staan:

- een inleiding, een kern en een slot;
- de zinnen met voegwoorden;
- structuurwoorden

Slot

Laat de leerlingen hun teksten uitwisselen en lezen. Geef elkaar tips en tops.

Oefenblad 7.8

Pak om de beurt een kaartje en lees de zinnen en het voegwoord. Probeer met het voegwoord de twee losse zinnen aan elkaar te plakken, zodat het één zin wordt. Hiervoor moet je soms de volgorde van de woorden in een zin veranderen. Laat je klasgenootje controleren of je zin goed is. Soms moet je er een woord bij bedenken in de zin, omdat het anders niet klopt. Daarna mag je klasgenootje een kaartje pakken en een zin proberen te maken.

- 1 Er was file.
- 2 We kwamen op tijd.

Voegwoord: **ondanks**

- 1 Elles zit te dromen in de klas.
- 2 Ze weet nu niet wat ze moet doen.

Voegwoord: **daardoor**

- 1 Ze werden eerste met het team.
- 2 Het was niet gegaan zoals ze hoopten.

Voegwoord: **hoewel**

- 1 De kinderen hebben een dag extra vrij.
- 2 Een sneeuwstorm is op komst.

Voegwoord: **vanwege**

- 1 Hij rent naar buiten.
- 2 De schoolbel gaat.

Voegwoord: **zodra**

Ik vind het
het een be-
liefde go-

Activiteiten groep 8

[http://www.iselinge.nl/ih_nl/
betogendschrijven.php](http://www.iselinge.nl/ih_nl/betogendschrijven.php)

GOSSIP
FRIENDS
AND
SUSHI

Alle kinderen komen naar huis.
Op het feest.

Hoewel

Terwijl

Nadat

Als

Omdat

Immers

Mits

en

Groep 8

Inleiding op de lesactiviteiten

Lesdoelen

- Leerlingen zijn in staat een standpunt in te nemen over een maatschappelijk thema, kunnen hierbij verschillende argumenten en tegenargumenten formuleren en zijn in staat hierbij voorbeelden en bewijzen te vinden en een samenvattende conclusie te formuleren. Ze houden rekening met de gevoelens en opvattingen van anderen.
  - Leerlingen kunnen door middel van een brief of e-mail aandacht vragen voor hun standpunt, waarin ze argumenten en tegenargumenten noemen, afgestemd op de ontvanger, gebruikmakend van de typische taalcodes van een brief of e-mail.
  - Leerlingen kunnen op basis van hun leeservaringen een beredeneerd leesadvies geven aan klasgenootjes.
- Ze zijn in staat rekening te houden met voorkeuren en interesses van klasgenootjes.
- Leerlingen kunnen in een argumentatieschema voorafgaand aan het schrijven verschillende argumenten, tegenargumenten en voorbeelden opnemen en daaraan een conclusie verbinden.
  - In hun tekst kunnen leerlingen hun argumenten en conclusie door middel van structuur- en voegwoorden ordenen. Ze gebruiken voegwoorden als 'mits, ofschoon, indien, trouwens, immers, aangezien.' Ze gebruiken structuurwoorden als 'samenvattend, alles bij elkaar genomen, uiteindelijk, al met al.'
  - Leerlingen ondersteunen hun inleiding, kern en slot met een structurerende openingszin.'

Voor groep 8 zijn acht lesactiviteiten uitgewerkt

- In de eerste drie oefeningen de leerlingen vooral met het formuleren van hun standpunt en het bedenken van argumenten en tegenargumenten bij hun standpunt. Dit doen ze door met elkaar te debatteren. Ze maken kennis met structuur- en voegwoorden die hen helpen bij het opbouwen van hun argumenten.
  - In de lessen 4, 5 en 6 verdiepen zij zich in het schrijven van een brief of e-mail. Ook hierbij maken ze gebruik van argumenten.
- In de laatste twee lessen denken ze na over een gelezen boek: zouden zij dit boek aanraden aan andere kinderen? De leerlingen bereiden een korte 'presentatie' voor waarin zij een beredeneerd leesadvies geven en nemen deze op. In sommige lessen vindt u 'oefeningen'. Leerlingen doen daarin ervaring op met het gebruiken van voeg- en structuurwoorden. Deze oefeningen kunnen ook apart voorafgaand aan de les op een ander moment worden uitgevoerd.

Groep 8 activiteit 1

Hoe werkt een debat?

Doel

- Leerlingen zijn in staat een standpunt in te nemen over een maatschappelijk thema, kunnen hierbij verschillende argumenten en tegenargumenten formuleren en zijn in staat hierbij voorbeelden en bewijzen te vinden en een samenvattende conclusie te formuleren. Ze houden rekening met de gevoelens en opvattingen van anderen.
- Leerlingen kunnen in een argumentatieschema voorafgaand aan het schrijven verscheidene argumenten, tegenargumenten en hun conclusie opnemen en hieraan voorbeelden toevoegen.

Materialen en voorbereiding

- Kies een filmpje van de volgende website:
<http://www.schooldebatteren.nl/videos-zaaldebatten-basisschool-5-vs-5-met-slotzinnen/>
- Kies een stelling voor het debat in de klas van de volgende website:
<http://www.schooldebatteren.nl/videos-zaaldebatten-basisschool-5-vs-5-met-slotzinnen/>

Materiaal waar leerlingen informatie uit kunnen halen:

- Kranten
- Artikelen
- Tijdschriften
- Internet

Bordtekening

STELLING STAAT HIER	
Voor	Tegen
Argument + voorbeeld	Argument + voorbeeld
Etc.	Etc.

Tijdsduur

45 minuten

Inleiding

Start deze activiteit met het kijken naar het debat. Laat het hele filmpje zien, of in ieder geval stukjes van de verschillende fasen van het debat: het betoog, het debat, de slotfase en de uitslag van de jury. Bespreek wat de leerlingen is opgevallen tijdens het filmpje.

Stel bijvoorbeeld de vragen:

- Hoe gaan de leerlingen om met elkaars argumenten? *Ze luisteren goed naar elkaar, gaan op elkaar in, reageren op wat anderen zeggen en proberen de jury te overtuigen.*
- Wat doen de twee leerlingen aan het begin van het filmpje? *Namens hun groep lichten ze kort hun standpunt en hun argumenten toe.*
- Wat is een debat? *Een debat is een gesprek waarin standpunten met elkaar gewisseld worden en waarin men elkaar probeert te overtuigen.*
- Waarom gaan de leerlingen staan? *Door te gaan staan geef je aan dat je een bijdrage aan het debat wilt leveren.*

Vertel de leerlingen dat zij ook een debat zullen houden in de derde les van deze reeks.

Kern

Kies, eventueel samen met de leerlingen, een stelling van de website. Schrijf de stelling in een argumentatieschema op het bord (zie de bordtekening). Laat de leerlingen in een schrift of op gelinieerd papier het argumentatieschema overnemen en zowel voor- als tegenargumenten bij de stelling bedenken. Laat hen hierbij gebruik maken van kranten, tijdschriften en internet. Geef aan dat later bepaald wordt wie vóór en wie tegen de stelling zullen debatteren. Benadruk dat het belangrijk is dat leerlingen aangeven waarom de argumenten zo belangrijk zijn door bijvoorbeeld voorbeelden toe te voegen.

Laat de leerlingen tweetallen vormen en overleggen over de argumenten. Laat ze elkaar vertellen welke argumenten ze hebben en uitleggen wat ze ermee bedoelen. Zorg dat de leerlingen zich richten op de volgende punten:

- Zijn de argumenten van de ander duidelijk?
- Kunnen voorbeelden de argumenten duidelijker maken?
- Kunnen ze hun argumenten goed uitleggen aan de ander?

Door deze fase zijn de leerlingen in het uiteindelijke debat beter in staat om hun standpunt en argumenten ook aan anderen duidelijk te maken en zelfs anderen te overtuigen. Zorg dat leerlingen de tips van hun klasgenootje verwerken in hun eigen schema.

Slot

Geef de leerlingen opdracht om de schema's goed te bewaren of neem ze in. Vertel de leerlingen dat ze in de volgende les worden ingedeeld in de groep vóór of tegen de stelling, of in de jury.

Vervolg

Bewaar de ingevulde schema's. De volgende les gaan de leerlingen verder met stap 4 van een debat: het vergaderen.

Groep 8 activiteit 2

Wij gaan vergaderen

Doel

- Leerlingen zijn in staat een standpunt in te nemen over een maatschappelijk thema, kunnen hierbij verschillende argumenten en tegenargumenten formuleren en zijn in staat hierbij voorbeelden en bewijzen te vinden en een samenvattende conclusie te formuleren. Ze houden rekening met de gevoelens en opvattingen van anderen.
- In hun tekst kunnen leerlingen hun argumenten en conclusie door middel van structuur- en voegwoorden ordenen.
Voegwoorden: *mits, ofschoon, indien, trouwens, immers, aangezien*
Structuurwoorden: *samenvattend, alles bij elkaar genomen, uiteindelijk, al met al*

Materialen en voorbereiding

- Zet het filmpje 'Kinderprogramma's' klaar op het digibord.
- Argumentatieschema's uit de vorige les

Tijdsduur

45 minuten

Inleiding

Bespreek met de leerlingen wat ze tijdens de vorige les hebben gedaan. Er zijn door alle leerlingen voor- en tegenargumenten met voorbeelden opgeschreven in een argumentatieschema. Dit schema is besproken met een klasgenootje en zoveel mogelijk aangescherpt en aangevuld. Vertel de leerlingen dat ze vandaag gaan 'vergaderen'. Dat betekent dat ze in groepen worden verdeeld en dat iedere groep de belangrijkste argumenten gaat verzamelen en noteren in een 'betog'.

Verdeel daartoe de klas in drie groepen: de voorstanders en tegenstanders van de stelling en de jury. NB: de leerkracht bepaalt of leerlingen in de groep vóór of tegen de stelling komen, ook al verdedigen ze dan misschien niet hun eigen mening. Bepaal zelf hoeveel leerlingen in de jury komen, zorg wel dat er zowel leerlingen in de jury zitten die vóór de stelling zijn als leerlingen die tegen de stelling zijn (in dit geval dus wel op basis van eigen interesse en mening over de stelling). Vier zou voldoende kunnen zijn. Wijs bij de voor- en tegenstanders een leider aan die de vergadering zal leiden.

Kern

- Geef de leerlingen de volgende instructie. Tijdens een vergadering informeert de leider naar de voor- of tegenargumenten (afhankelijk van of ze voor- of tegenstanders zijn) die de groepsgenoten hebben bedacht. De groepen en leiders gaan nu vergaderen welke argumenten heel sterk zijn, welke iets minder en welke voorbeelden ze goed kunnen gebruiken. De leden van de jury kunnen deze fase gebruiken om mee te denken met de groep die hun mening zal verdedigen tijdens het debat.
- Onderbreek de vergaderingen als de leerlingen na ongeveer 10 minuten hebben besloten wat de belangrijkste argumenten van de groep zijn. Laat het filmpje 'Kinderprogramma's' zien. Bespreek met de leerlingen dat er in het filmpje structuur- en voegwoorden worden gebruikt om de argumenten sterker te verwoorden en dat ze deze zelf kunnen gebruiken tijdens het betoog en debat in de volgende les.
- Laat de leerlingen vervolgens beginnen aan het schrijven van een kort betoog dat maximaal één minuut duurt. Dit doen ze in tweetallen in de eigen groep. De leden van de jury mogen tijdens deze fase helpen bij de groepjes. Wijs de leerlingen erop dat ze hierin de belangrijkste argumenten op een overtuigende wijze moeten brengen aan de jury en de andere partij. Laat de leerlingen gebruik maken van voeg- en structuurwoorden om er een lopende tekst met goede opbouw van te maken.

Slot

De betogen worden aan de eigen groep voorgedragen door één leerling per tweetal. De groepen kiezen allebei een eigen spreker die het betoog zal houden tijdens de volgende les. Als ze er niet uitkomen is de leider degene die de doorslag geeft. Nadat deze spreker is gekozen, worden nog vier groepsgenoten gekozen om te gaan debatteren tijdens de volgende les.

Vervolg

Bewaar de geschreven betogen. De volgende les gaan we verder met debatteren.

Groep 8 activiteit 3

Wij geven onze mening, debatteren maar!

Doel

- Leerlingen zijn in staat een standpunt in te nemen over een maatschappelijk thema, kunnen hierbij verschillende argumenten en tegenargumenten formuleren en zijn in staat hierbij voorbeelden en bewijzen te vinden en een samenvattende conclusie te formuleren. Ze houden rekening met de gevoelens en opvattingen van anderen.
- In hun tekst kunnen leerlingen hun argumenten en conclusie door middel van structuur- en voegwoorden ordenen.
Voegwoorden: *mits, ofschoon, indien, trouwens, immers, aangezien*
Structuurwoorden: *samenvattend, alles bij elkaar genomen, uiteindelijk, al met al*

Materialen en voorbereiding

- Voorbeeldfilmpje van een debat: <http://www.schooldebatteren.nl/videos-zaaldebatten-basisschool-5-vs-5-met-slotzinnen/>
- Gekozen betogen van activiteit 8.2

Tijdsduur

50-60 minuten

Inleiding

Tijdens deze les wordt het debat gehouden. Start de les door nog eens naar een debat te kijken.

Waar moeten de leerlingen straks zelf op gaan letten? Bespreek de aandachtspunten.

Kern

De leerlingen gaan in hun eigen groep samen zitten. De groepen van de voor- en tegenstanders luisteren nog een keer naar de spreker die het betoog voordraagt. Daarnaast kunnen de andere vier sprekers nog eens oefenen met het duidelijk maken van hun argumenten door bijvoorbeeld goede voorbeelden te geven. Wijs ze erop dat het verstandig is ook te bedenken wat de andere groep in kan gaan brengen en hoe ze hierop denken te kunnen reageren.

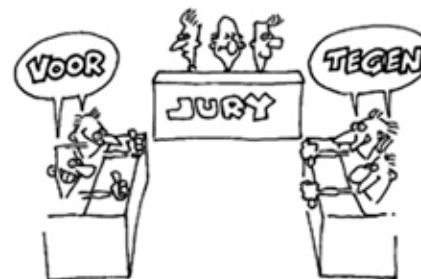
Terwijl de groepen aan het voorbereiden zijn, gaat ook de jury zich voorbereiden. Zorg dat ze in ieder geval één tijdsbewaker kiezen. Stel hen de volgende vragen:

- Waar gaan jullie op letten?
- Wat vinden jullie belangrijk?

Zorg ervoor dat in ieder geval de inhoud van argumenten en voorbeelden naar voren komt, de manier van presenteren, de opbouw van het betoog en neem in dit oordeel ook de samenwerking binnen de groepen mee.

Start na 15 tot 20 minuten het betoog. Maak afspraken als:

- Wanneer één van de tien sprekers iets wil zeggen, gaat hij staan.
- Laat elkaar uitspreken.
- Er wordt door niemand gelachen om klasgenoten.
- Van beide groepen start de gekozen spreker met een betoog van 1 minuut.
- De groepsleden die geen spreker zijn, mogen tijdens het debat niets zeggen.

Zet de klas in een opstelling zoals bijvoorbeeld op de plattegrond te zien is. Nadat beide sprekers aan de beurt zijn geweest, start het debat. Geef de klas hiervoor vijf minuten, laat de tijdsbewaker goed opletten en tussendoor aangeven hoeveel minuten er nog over zijn door vingers op te steken.

Ga met de jury in beraad welke groep dit debat heeft gewonnen en waarom. Na het beraad delen ze aan de klas mee wie heeft gewonnen.

Slot

Het debat wordt geëvalueerd. Bespreek wat beide groepen goed deden, wat beter kon en hoe de leerlingen het debat ervaren hebben.

Groep 8 activiteit 4

Beste meneer/mevrouw, ik vind ...

Doel

- Leerlingen kunnen door middel van een brief of e-mail aandacht vragen voor hun standpunt, waarin ze argumenten en tegenargumenten noemen, afgestemd op de ontvanger, gebruikmakend van de typische taalcodes van een brief of e-mail.
- Leerlingen ondersteunen hun inleiding, kern en slot met een structurerende openingszin.

Materialen en voorbereiding

- Voorbeeldbrieven: denk hierbij aan een brief naar ouders, een ingezonden brief in een tijdschrift, een sollicitatiebrief, een brief naar een bedrijf, een brief naar een vriend etc.
- Zet het filmpje 'Rijksmuseum' klaar op het digibord.
- Actuele stellingen, bijv. van de website van het Jeugdjournaal.
- Werkblad 8.4 voor iedere leerling

Tijdsduur

60 minuten

Inleiding

Laat de leerlingen verschillende brieven zien. Verschillend van opbouw en verschillend van taalgebruik. Ga met de leerlingen in gesprek over welke brief je aan wie zou sturen, bijvoorbeeld aan een klasgenoot of misschien aan een directeur bij wie je later zou solliciteren voor een baan. Laat de leerlingen hier argumenten voor geven. Laat de leerlingen vertellen wat ze goed of juist minder goed vinden aan de brieven. Let hierbij op de opbouw van de brief, de sterkte van de argumenten en of de argumenten zijn afgestemd op de ontvanger.

Kern

Laat de leerlingen het filmpje 'Rijksmuseum' zien en ga erover in gesprek. Wat valt op? (*Danique vertelt duidelijk wat haar ervaringen zijn en verplaatst zich ook in de mensen van Rijksmuseum*). Wat is goed aan de brief? (*Danique noemt argumenten én tegenargumenten en bedenkt zelfs oplossingen voor het museum*). Vertel de leerlingen dat ze straks een e-mail of brief gaan sturen aan iemand. Laat leerlingen één van de stellingen kiezen die zij centraal willen stellen in hun brief. Vervolgens bepalen de leerlingen een geschikte ontvanger. Laat de leerlingen in het argumentatieschema voor- en tegenargumenten opschrijven. Deze argumenten moeten aangepast worden aan de ontvanger die zij hebben gekozen. Bespreek met leerlingen waarom zij ook tegenargumenten moeten gebruiken (dit is in eerdere leerjaren ook behandeld). De tegenargumenten kunnen zij gebruiken om aan te geven dat ze ook hebben nagedacht over lezers met een andere mening. Vervolgens kunnen ze deze tegenargumenten ontkrachten met een (sterker) argument voor de stelling. Hierna moet de e-mail of brief worden opgesteld. Geef nogmaals aan waarop gelet moet worden; het taalgebruik, voegwoorden en structuurwoorden.

NB. Als leerkracht kies je ervoor om bepaalde ontvangers te verplichten of om leerlingen hierin de vrije keus te laten.

Slot

Laat de leerlingen in tweetallen elkaars brief of e-mail lezen en bespreken. Is deze afgestemd op de ontvanger? Zijn er voor- en tegenargumenten genoemd?

Vervolg

Bewaar de gemaakte brieven, e-mails en de argumentatieschema's. In de volgende les kunnen deze worden gebruikt om te oefenen met het geven van voorbeelden bij argumenten en bij het trekken van een conclusie.

Oefenblad 8.4

Welke stelling gebruik je?

Aan wie schrijf je de brief?

Welke argumenten en tegenargumenten ga je gebruiken?

Argumenten

Tegenargumenten

Groep 8 activiteit 5

Maar, als, terwijl of toch omdat?

Doel

- Leerlingen kunnen in een argumentatieschema voorafgaand aan het schrijven verschillende argumenten, tegenargumenten en voorbeelden bedenken en daar een conclusie aan verbinden.
- In hun tekst kunnen leerlingen hun argumenten en conclusie door middel van structuur- en voegwoorden ordenen.

Voegwoorden: *mits, ofschoon, indien, trouwens, immers, aangezien*

Structuurwoorden: *samenvattend, alles bij elkaar genomen, uiteindelijk, al met al*

Materialen en voorbereiding

- Zet het filmpje 'Golden Retriever' klaar op het digibord.
- Actuele stelling, bijvoorbeeld van de jeugdjournaal website.
- Werkblad 8.5 voor ieder twee- of viertal
- Oefening 8.5
- Oefenblad 8.5.1
- Kopieer (en plastificeer eventueel) de voegwoorden van oefenblad 8.5, zodat iedere leerling vijf verschillende kaartjes met voegwoorden heeft. Kies vooraf of u de makkelijke of de moeilijke variant met de leerlingen gaat doen.
- Powerpoint 8.5 moeilijke en makkelijke variant.

Tijdsduur

30 minuten

Inleiding

Bespreek met de leerlingen wat ze de vorige keer gedaan hebben (voor- en tegenargumenten bedenken bij een stelling en deze in een brief verwoorden). Kijk met de leerlingen samen naar het filmpje 'Golden Retriever'. Hierin onderbouwt Merel haar standpunt met verschillende voor- en tegenargumenten.

Kern

Zet een actuele stelling op het bord waarbij de leerlingen een argumentatieschema gaan invullen. Ze moeten minstens twee argumenten voor en twee argumenten tegen opschrijven. Laat de leerlingen dit bespreken in twee- of viertallen. Bespreek met de leerlingen welke woorden je ook alweer kunt gebruiken om een mooi geheel te maken van de verschillende argumenten. Gebruik oefening 8.5 om het geheugen op te frissen.

Slot

Bespreek oefening 8.5 en vertel de leerlingen dat ze tijdens de volgende les een brief gaan schrijven met behulp van het argumentatieschema en in die brief passende structuurwoorden moeten gebruiken.

Vervolg

Bewaar de argumentatieschema's voor de volgende activiteit.

Werkblad 8.5

Dit is onze stelling:

Argumenten

Voorbeeld/bewijs

Tegenargumenten

Voorbeeld/bewijs

Argumenten

Voorbeeld/bewijs

Tegenargumenten

Voorbeeld/bewijs

Welke conclusie trekken jullie?

Oefenblad 8.5.1

De activiteit

Deel aan alle leerlingen de woorden van oefenblad 8.5 uit. Laat telkens twee zinnen op het bord zien, zie hiervoor powerpoint 8.5. Wanneer de leerlingen weten welk woord in de zin past houden ze het juiste kaartje in de lucht. N.B. de woorden zijn in verschillende kleuren geprint, zodat u op een afstand snel kunt zien welk woord de leerlingen kiezen. Belangrijk tijdens het bespreken is dat de woordvolgorde van de zinnen verandert op het moment dat er een woord tussen wordt gezet. Laat leerlingen dus ook de zin inclusief het woord opnoemen/opschrijven. Ook is het goed te bespreken dat woorden soms ook vooraan in de zin staan.

Variaties

- 1 Alle leerlingen hebben een (geplastificeerd) blad voor zich liggen. De leerkracht laat op het (digi)bord de twee zinnen zien zonder het voegwoord. De leerkracht geeft 3 antwoordmogelijkheden waaruit de leerlingen kunnen kiezen. De leerlingen schrijven op hun blad welk woord er op de lege plek moet komen. De leerkracht telt tot 3 en dan houden de leerlingen hun blad omhoog, zodat de leerkracht kan controleren. Herhaal dit met meer zinnen.
- 2 In plaats van alle woorden te kopiëren, zou er ook gebruik gemaakt kunnen worden van wisbordjes.
- 3 Verzin zelf nieuwe zinnen waarin de woorden van eerdere leerjaren herhaald worden.

Antwoorden makkelijke variant

- 1 Alle kinderen gaan naar huis **als** de bel gaat.
- 2 **Omdat** het woensdag is, eten de kinderen thuis.
- 3 De juf deelt koeken uit, **terwijl** de klassenmoeders drinken inschenken.
- 4 **Omdat** vandaag de nieuwe gymzaal wordt geopend, versieren de leraren het plein.
- 5 **Als** het feest is afgelopen, gaat iedereen naar huis.
- 6 **Nadat** alle kinderen hebben gegeten, komen ze 's middags terug naar school.
- 7 **Terwijl** ze naar binnen gaan, zingen ze het schoollied.
- 8 Marieke voelt zich niet lekker, **hoewel** ze toch naar school komt.
- 9 Ze gingen naar binnen, **nadat** ze hadden gezongen.
- 10 Ik wil liever thuisblijven, **hoewel** het een superleuk feest wordt.
- 11 Papa en mama gaan uit eten, **omdat** ze 10 jaar getrouwd zijn.
- 12 **Hoewel** ik nog niet moe ben, ga ik naar bed.
- 13 Ik ga slapen, **als** mijn moeder thuis is.
- 14 De meester loopt rond, **terwijl** de kinderen een toets maken.
- 15 De kinderen zingen een liedje, **omdat** Suus jarig is.

Antwoorden moeilijke variant

- 1 De meester trakteert, **aangezien** alle kinderen hun huiswerk op tijd af hebben.
- 2 Joost helpt zijn moeder met het tillen van de tas, die is **immers** zwaar.
- 3 Wij zullen de opdracht afmaken, **mits** iedereen is het er mee eens.
- 4 **Indien** het morgen heel hard regent, ga ik met de auto naar school.
- 5 Niemand vond de informatie interessant, **ondanks** dat de hele klas keurig naar de gastspreker luisterde
- 6 Loes geeft een feestje, **mits** ze genoeg geld heeft.
- 7 De bus reeds toch verder, **ondanks** dat we op stop drukten
- 8 Mick opent de voordeur, **aangezien** er wordt aangebeld.
- 9 **Aangezien** mijn moeder moe is, gaat ze naar bed.
- 10 De jongen juicht heel hard, zijn voetbalclub heeft **immers** gescoord.
- 11 **Indien** jij heel goed luistert, mag jij straks tien minuten tekenen.
- 12 De kinderen zijn vandaag erg vrolijk, **aangezien** ze vandaag op schoolreis gaan.

Oefenblad 8.5.2

Nadat

Hoewel

Als

Terwijl

Omdat

Oefenblad 8.5.3

Aangezien

Immers

Indien

Mits

Ofschoon

Groep 8 activiteit 6

Een brief die goed is opgebouwd

Doel

- In hun tekst kunnen leerlingen hun argumenten en conclusie door middel van structuur- en voegwoorden ordenen.

Voegwoorden: *mits, ofschoon, indien, trouwens, immers, aangezien*

Structuurwoorden: *samenvattend, alles bij elkaar genomen, uiteindelijk, al met al*

- Leerlingen ondersteunen hun inleiding, kern en slot met een structurerende openingszin.

Materialen en voorbereiding

- Argumentatieschema's uit de vorige activiteit

Tijdsduur

60 minuten

Inleiding

Blik terug op activiteit 4 en 5. De leerlingen hebben hierbij argumentatieschema's ingevuld en hier een conclusie uit getrokken.

Kern

- Blik met de leerlingen terug op de stelling die zij in de vorige les centraal hebben gesteld en waarbij ze het argumentatieschema hebben ingevuld. Geef de leerlingen de opdracht om in tweetallen een zakelijke brief of e-mail op te stellen. Deze brief of e-mail moet gericht zijn aan iemand bij wie de stelling past.
- Bij het opstellen van deze zakelijke brief moeten ze de briefstructuur hanteren en moeten ze de geleerde structuur- en voegwoorden gebruiken. Herinner de leerlingen hierbij aan de oefening voegwoorden uit de vorige les.
- Aan het eind van de les moet een goede zakelijke brief of e-mail zijn ontstaan waarin de mening van de leerlingen goed wordt onderbouwd.

Slot

Laat de leerlingen in twee tweetallen de brieven uitwisselen met gerichte kijkvragen.

- Waaraan zie je dat dit een zakelijke brief is?
- Welke voeg- en structuurwoorden zie je?
- Wat vind je van de onderbouwing van de argumenten?
- Is er een conclusie getrokken? En hoe kun je dit zien?

Groep 8 activiteit 7

Jij zou dit boek ook moeten lezen!

Doel

- Leerlingen kunnen op basis van hun leeservaring een beredeneerd leesadvies geven aan hun klasgenootjes. Ze zijn in staat rekening te houden met voorkeuren en interesses van klasgenootjes.

Materialen en voorbereiding

- Boeken van leerlingen
- Werkblad 8.7 voor iedere leerling
- Zet het filmpje 'Hoe ik per ongeluk een boek schreef!' klaar op het digibord

Tijdsduur

40 minuten

Inleiding

Laat de leerlingen een boek kiezen dat ze pas hebben gelezen. Voer de werkvorm 'genummerde hoofden' uit in groepjes van vier. Iedere leerling krijgt een nummer (1 tot en met 4). De leerkracht noemt een nummer en de leerlingen die corresponderen met dat nummer vertellen hun groepsgenoten in één minuut waar het boek over gaat.

Kern

- Laat het filmpje 'Hoe ik per ongeluk een boek schreef!' zien. Bespreek met de leerlingen dat Merel niet alleen vertelt waar het boek over gaat, maar dat ze ook argumenten noemt waarom iemand anders het boek wel of niet zou moeten lezen.
- Laat de leerlingen vervolgens voor hun eigen boek werkblad 8.7 invullen. Benadruk het belang van de argumenten voor het leesadvies: als kinderen het advies hebben gehoord, moeten ze weten of het boek voor hen geschikt is.

Slot

Laat de leerlingen in tweetallen elkaars leesadvies bekijken. Weten de leerlingen nu of het boek van hun buurman geschikt leesvoer voor hen zal zijn? Waarom wel of niet? Hebben ze tips voor elkaar?

Vervolg

Bewaar de ingevulde schema's. In de volgende activiteit gaan de leerlingen hun leesadvies uitwerken tot een goed lopende tekst.

Werkblad 8.7

Hoe heet het boek?

Wie is de schrijver?

Waar gaat het boek over?

Wie zijn de belangrijkste personen?

Over welk probleem gaat het boek?

Welk stukje uit het boek vond je bijzonder?

Welke kinderen zou je aanraden dit boek te lezen?

Waarom?

Welke kinderen zouden het boek niet moeten lezen?

Waarom niet?

Groep 8 activiteit 8

Ik schrijf op waarom jij dit moet lezen.

Doel

- Leerlingen kunnen op basis van hun leeservaring een beredeneerd leesadvies geven aan hun klasgenootjes. Ze zijn in staat rekening te houden met voorkeuren en interesses van klasgenootjes.
- In hun tekst kunnen leerlingen hun argumenten en conclusie door middel van structuur- en voegwoorden ordenen.
- Leerlingen ondersteunen hun inleiding, kern en slot met een structurerende openingszin.

Voegwoorden: *mits, ofschoon, indien, trouwens, immers, aangezien*

Structuurwoorden: *samenvattend, alles bij elkaar genomen, uiteindelijk, al met al*

Materialen en voorbereiding

- Oefenblad 8.8
- Schema's van activiteit 7
- Filmapparatuur

Tijdsduur

45 minuten

Inleiding

Blik met de leerlingen terug op de vorige activiteit. Vertel dat de leerlingen tijdens deze activiteit hun schema's met gemaakte leesadviezen uit gaan werken tot een goedlopend verhaal. Start deze les daarom met de oefening 8.8: kies het goede voegwoord.

Kern

Laat de leerlingen hun eigen schema omzetten tot een goed lopend verhaaltje. Hierbij gebruiken ze structuur- en voegwoorden. Presenteer deze eventueel op het digibord. Vertel de leerlingen dat het leesadvies straks in een filmpje wordt gepresenteerd. Bespreek met de leerlingen welke presentatievaardigheden dan belangrijk zijn. Blik met leerlingen terug op het debat. Welke presentatievaardigheden heb je toen geleerd die je nu ook zou kunnen toepassen? Vervolgens oefenen de leerlingen in tweetallen hun presentatie. Laat de leerlingen elkaar tips en tops geven.

Slot

Maak afspraken met de leerlingen wanneer de filmpjes worden opgenomen en wat ermee gebeurt.

Oefenblad 8.8

De activiteit

De leerkracht leest onderstaand verhaal voor. Op een aantal plekken in het verhaal geeft de leerkracht twee voegwoorden, er past er echter maar één in het verhaal. De leerlingen kiezen welk voegwoord juist is. Ze laten dit zien door naar het juiste voegwoord te lopen. Die zijn op verschillende plekken in het lokaal opgehangen.

Vorbereiding van de activiteit

Hang de volgende voegwoorden op verschillende plekken in de klas: *bovendien, hoewel, aangezien, immers, ondanks, daardoor, indien, mits*.

Surfer gedood voor de kust van Australië

Voor de kust van de Australische stad Perth is een surfer doodgebeten door een haai. De surfer was op zijn plank aan het peddelen toen een vijf meter lange witte haai uit het water opdook en de man greep. Een man op een jetski zag het ongeluk gebeuren en schoot meteen te hulp. **Bovendien/Hoewel** de man er alles aan probeerde te doen om de surfer te redden, is dit hem niet gelukt. De man moest vluchten, omdat de haai ook hem probeerde aan te vallen. **Aangezien/Immers** de man op een jetski zat kon hij op tijd weggkomen. **Immers/Ondanks** dat is het niet de eerste keer dat er een surfer wordt doodgebeten door een haai. Er worden per jaar namelijk 30 tot 100 mensen doodgebeten. De meeste hiervan zijn surfers. Daarnaast raken er **daardoor/immers** ook nog veel surfers gewond. We kunnen zeggen dat witte haaien zeer gevaarlijk zijn voor mensen **aangezien/indien** surfers een belangrijke prooi zijn voor haaien. **Indien/Mits** mogelijk kunnen surfers maar beter bij haaien uit de buurt blijven.

Variaties

- 1 Met behulp van wisbordjes kunnen de leerlingen zelf het juiste voegwoord opschrijven en omhoog houden.
- 2 Geef de leerlingen twee kleuren (bijv. rood en groen). Wanneer ze denken dat voegwoord 1 in de zin moet, houden ze rood omhoog, denken ze dat voegwoord 2 in de zin hoort te staan, dan steken ze groen omhoog.

Eric Besselink studeerde Nederlandse Taal en Letterkunde en Onderwijskunde, was leerkracht en directeur basisonderwijs in Wehl en is nu werkzaam op Iselinge Hogeschool in Doetinchem als projectleider van de Academische Werkplaats, voorzitter van de regiegroep onderzoek en projectleider van het leernetwerk Schrijven Kun je Leren.

Eline Seinhorst studeerde af aan de Academische Pabo en volgde daarna de master Onderwijs-wetenschappen. Was werkzaam als junior docent op Iselinge Hogeschool en is momenteel leerkracht basisonderwijs. Daarnaast begeleidt ze scholen van stichting Essentius bij het vormgeven van mooi stelonderwijs en neemt ze deel aan het leernetwerk Schrijven Kun je Leren.

Imke Snijders studeerde juli 2015 af aan de Academische Pabo en volgde daarna de master Educational Science en Technology. Sinds september 2015 is ze werkzaam als junior-docent op Iselinge Hogeschool en neemt ze deel aan het leernetwerk Schrijven Kun je Leren.

 IselingeHogeschool
voltijd, deeltijd en academische pabo

 Opleiden in School
Partnerschap Oost-Gelderland

Bachlaan 11
7002 MZ Doetinchem
Postbus 277
7000 AG Doetinchem

Telefoon 088 093 10 00
E-mail info@iselinge.nl
Internet www.iselinge.nl